

**Velkomin til Íslands
Witamy w Islandii**

**Broszura informacyjna dla
cudzoziemców osiedlających
się na Islandii**

EEA & EFTA STATES

PÓLSKA

IS/PL

POLSKI

FYRSTU SKREF RÍKISBORGARA EES- OG EFTA-RÍKJA

PIERWSZE KROKI OBYWATELA KRAJU EOG I EFTA

EFNISYFIRLIT

Fyrstu skref ríkisborgara EES- og EFTA-ríkja	4
Ísland í hnotskurn	6
Hátíðisdagar og frídagar	8
Lög og reglur	10
Lögleg búseta á Íslandi	12
Sjúkratryggingar	18
Vinna á Íslandi	20
Skattar	24
Greiðslur til barnafjölskyldna	26
Heilbrigðisþjónusta	30
Húsnæði	34
Þjónusta sveitarfélaga	36
Skólakerfið	38
Framhaldsnám	42

SPIS TREŚCI

/ 3 /

Pierwsze kroki obywatela kraju EOG i EFTA	5
Islandia	7
Święta i dni wolne od pracy	9
Prawo i przepisy	11
Legalny pobyt w Islandii	13
Ubezpieczenie zdrowotne	19
Praca w Islandii	21
Podatki	25
Świadczenia dla rodzin z dziećmi	27
Służba zdrowia	31
Mieszkania	35
Usługi władz gminnych	37
System Szkolnictwa	39
Kształcenie ponadpodstawowe	43

FYRSTU SKREF RÍKISBORGARA EES- OG EFTA-RÍKJA

Upplýsingarnar í þessum bæklingi eru fyrir ríkisborgara **Austurríkis, Belgíu, Danmerkur, Eistlands, Finnlands, Frakklands, Grikklands, Hollands, Írlands, Ítalíu, Kýpur, Lettlands, Liechtensteins, Litháens, Lúxemborgar, Möltu, Noregs, Portúgals, Póllands, Spánar, Slóvakíu, Slóveníu, Stóra-Bretlands, Svíþjóðar, Tékklands, Ungverjalands, Þýskalands og Sviss**. Upplýsingarnar eru einnig fyrir ríkisborgara **Rúmeníu** og **Búlgaríu** sem koma hingað til lands í *öðrum tilgangi en að stunda launaða vinnu*. Ríkisborgarar **Rúmeníu** og **Búlgaríu**, sem koma hingað til lands til að stunda launaða vinnu, þurfa dvalar- og atvinnuleyfi. Þeir njóta hins vegar að mörgu leyti sömu réttinda varðandi þjónustu og flutning réttinda á milli landa.

/ 4 /

UPPLÝSINGAR OG RÁÐGJÖF

Mikilvægt er að hafa í huga að vegna alþjóðlegra samninga, svo sem á milli Norðurlandanna og aðildarríkja að EES- og EFTA-samningunum, gilda mismunandi reglur eftir ríkisfangi. Þessi bæklingur er eingöngu ætlaður ríkisborgurum þeirra ríkja sem talin eru upp á forsiðu bæklingins. Í bæklingnum, *Fyrstu skref ríkisborgara utan EES- og EFTA-ríkjanna*, eru upplýsingar fyrir önnur þjóðerni. Bæklinginn, ásamt öllum helstu upplýsingum um íslenskt samfélag, má nálgast á vef Fjölmenningarseturs (www.mcc.is).

Hjá Fjölmenningarsetri og EURES er unnt að fá upplýsingar um flest er varðar innflytjendamál, íslenskt samfélag, íslenskukennslu, réttindi og skyldur, túlka- og þýðingþjónustur og fleira.

- **Fjölmenningarsetur (www.mcc.is).**

Símar: **450 3090** (íslenska/enska),

470 4702 (taíleska),

470 4705 (spænska),

470 4706 (litháíska),

470 4707 (rússneska),

470 4708 (pólska),

470 4709 (serbneska/kroátíska)

- **Eures (www.eures.is).**

Sími: **544 7600**

Upplýsingar um erlend sendiráð og ræðisskrifstofur er að finna á vef utanríkisráðuneytisins (www.utanrikisraduneyti.is/verkefni/send-i-og-raedis-skrifstofur/islenskar/nr/41).

PIERWSZE KROKI OBYWATELA KRAJU EOG I EFTA

Informacje zawarte w informatorze dotyczą obywateli **Austrii, Belgii, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Grecji, Holandii, Irlandii, Włoch, Cypru, Litwy, Łotwy, Lichteistain, Luksemburgu, Malty, Norwegii, Portugalii, Polski, Hiszpanii, Słowacji, Słowenii, Wielkiej Brytanii, Szwecji, Czech, Węgier, Niemiec i Szwajcarii**, oraz obywateli **Rumunii i Bułgarii**, którzy nie przyjechali do kraju w celu zarobkowym. Od obywateli **Rumunii i Bułgarii** wjeżdżających do kraju w celach zarobkowych wymagane jest zezwolenie na pobyt i pracę. Poza tym w większości korzystają z tych samych uprawnień do usług oraz transferu swoich uprawnień między państwami.

INFORMACJE I PORADY

Należy mieć na uwadze, że w związku z zawartymi umowami z krajami nordyckimi oraz krajami EOG i EFTA różne przepisy dotyczą obywateli różnych państw. Ten informator przeznaczony jest jedynie dla obywateli państw wymienionych na stronie początkowej. Informator „Pierwsze kroki obywateli spoza krajów EOG/ EFTA” przeznaczony jest dla pozostałych narodowości. Poradnik (Informator) z informacjami o islandzkim społeczeństwie można pobrać ze strony internetowej Centrum Kultury i Informacji www.mcc.is

W Centrum Kultury i Informacji, oraz w EURES można uzyskać większość informacji dotyczących spraw imigrantów, islandzkiego społeczeństwa, kursów języka islandzkiego, prawa i obowiązków, usług interpreterów i tłumaczy itp.

- **Centrum Kultury i Informacji (www.mcc.is).**

Tel. **450 3090** (islandzki/ angielski),
470 4702 (tajlandzki),
470 4705 (hiszpański),
470 4706 (litewski),
470 4707 (rosyjski),
470 4708 (polski),
470 4709 (serbski/chorwacki)

- **Eures (www.eures.is).**

Tel: **544 7600**

Informacje o ambasadach i placówkach konsularnych dostępne są na witrynie Ministerstwa Spraw Zagranicznych (www.utanrikisraduneyti.is/verkefni/sendu-og-raedisskrifstofur/islenskar/nr/41).

ÍSLAND Í HNOTSKURN

Höfuðborg: Reykjavík (www.reykjavik.is)

Opinbert tungumál: Íslenska

Tímabelti: UTC + 0 (enginn sumartími)

Þjóðarlén: .is

Landsnúmer: +354

Íbúaföldi 2011: 318.500

Þjóðsöngur: Lofsöngur

Stjórnarfar: Lýðveldi með þingbundinni stjórn

Stjórnsýsla: Ríki og sveitarfélög

/ 6 /

Ísland er meðal annars aðili að samningnum um Evrópska efnahagsvæðið (EES), Fríverslunarsamtökum Evrópu (EFTA), Atlantshafsbandalaginu (NATO), Norðurlandaráði og Schengen-samstarfinu.

Peningar

Gjaldmiðillinn er króna – ISK. Bankar skipta gjaldeyri. Flestar verslanir, fyrirtæki og leigubílar taka greiðslukort (debet og kredit). Ekki er víst að tekið sé við erlendum gjaldeyri í verslunum.

Netið

Aðgangur að Netinu er frír á mörgum kaffihúsum og víðar ef komið er með eigin tölvu. Netaðgangur er einnig ódýr eða ókeypis á upplýsingamiðstöðvum og bókasöfnum.

Saga

Ísland var hluti af danska konungsveldinu en fékk fullt sjálfstæði 17. júní 1944 þegar það varð lýðveldi. Árið 1904 fékk Ísland heimastjórn og 1918 hlaut það fullveldi. Áður en Ísland laut stjórn Danmerkur var það hluti af norska konungsveldinu.

Trú

Um 80% landsmanna tilheyrja þjóðkirkjunni sem er evangelísk-lútersk.

Um leið og sótt er um lögheimili er hægt að sækja um aðild að einhverju þeirra trúfélaga sem eru skráð á Íslandi og eru talin upp á þar til gerðu umsóknareyðublaði (www.skra.is/pages/1037).

ISLANDIA

Stolica: Reykjavík (www.reykjavik.is)

Język urzędowy: islandzki

Strefa czasowa: UTC + 0 (GMT+0 (nie ma zmiany na czas letni))

Krajowy kod internetowy: .is

Numer kierunkowy: +354

Ilość mieszkańców 2011: 318.500

Hymn: Lofsöngur

Ustrój polityczny: republika konstytucyjna

Administracja: Rząd i samorząd terytorialny

171

Islandia jest m.in. członkiem Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), Sojuszu Północnoatlantyckiego NATO, Rady Nordyckiej oraz układu z Schengen.

Środek płatniczy

Środkiem płatniczym jest islandzka korona-ISK. Banki wymieniają walutę obcą. W większości sklepów, zakładach usługowych oraz taksówkach można płacić kartą płatniczą (debet, kredyt). Płacenie walutą obcą w sklepach nie zawsze jest możliwe.

Internet

W wielu kawiarniach poprzez własny komputer można bezpłatnie łączyć się z internetem. Dostęp do internetu jest również tani lub bezpłatny w punktach informacji turystycznych oraz bibliotekach.

Historia

Islandia była częścią Królestwa Duńskiego, a pełną niepodległość uzyskała dopiero 17 czerwca 1944 roku. W 1904 roku ustanowiono autonomię, a w 1918 roku Islandia stała się suwerennym państwem. Przed panowaniem Danii, Islandia była częścią Królestwa Norweskiego.

Wyznanie

Ponad 80% mieszkańców Islandii przynależy do ewangelicko-luterańskiego Kościoła Narodowego. Przy dokonaniu formalności związanych z zameldowaniem można wypełnić wniosek o przynależność do jednego z wyznań religijnych. Spis wyznań na Islandii dostępny jest na wniosku (www.skra.is/pages/1037).

HÁTÍÐISDAGAR OG FRÍDAGAR

Stórhátíðisdagar

- Nýársdagur (1. janúar)
- Föstudagurinn langi
- Páskadagur
- Hvítasunnudagur
- 17. júní (þjóðhátíðardagur Íslendinga)
- Aðfangadagur (24. desember) eftir klukkan 12.00
- Jóladaður (25. desember)
- Gamlársdagur (31. desember) eftir klukkan 12.00

/ 8 /

Ef unnið er á þessum dögum er greitt samkvæmt svokölluðum stórhátíðartaxta sem er hærri en hefðbundinn yfirvinnutaxti.

Almennir frídagar

- Annar í jólum (26. desember)
- Skírdagur
- Annar í páskum
- Sumardagurinn fyrsti
- Uppstigningardagur
- 1. maí (alþjóðlegur frídagur verkafólks)
- Annar í hvítasunnu
- Fyrsti mánudagur í ágúst (frídagur verslunarmanna)

Þegar unnið er á þessum dögum er starfsmanni greitt yfirvinnukaup.

ŚWIĘTA I DNI WOLNE OD PRACY

Święta

- Nowy Rok (1 styczeń)
- Wielki Piątek
- Wielkanoc
- Zielone świątki
- 17 czerwiec Dzień Niepodległości (Islandzkie Święto Narodowe)
- Wigilia Bożego Narodzenia (24 grudzień) po godz. 12:00
- Boże Narodzenie (25 grudzień)
- Sylwester (31 grudzień) po godz. 12:00

/ 9 /

Praca w dni świąteczne opłacana jest według specjalnej taryfy, wyższej niż za pracę w nadgodzinach.

Inne dni wolne od pracy

- Drugi dzień Świąt Bożego Narodzenia (26 grudzień)
- Wielki Czwartek
- Poniedziałek Wielkanocny
- Pierwszy dzień lata
- Wniebowstąpienie
- 1 maj (Święto Pracy)
- Drugi dzień Zielonych świątek
- Pierwszy poniedziałek sierpnia (Dzień Handlowca)

Praca w powyższe dni płacona jest według taryfy za pracę w nadgodzinach.

LÖG OG REGLUR

Samkvæmt íslensku stjórnarskránni skulu allir vera jafnir fyrir lögum og njóta mannréttinda án tillits til kynferðis, trúarbragða, skoðana, þjóðernisuppruna, kynþáttar, litarháttar, efnahags, ætternis og stöðu að öðru leyti. Konur og karlar skulu njóta jafns réttar í hvívetna.

Íslenska lögreglan er ríkislögregla og er innanríkisráðherra yfirmaður allrar löggæslu í landinu. Dómstigin eru tvö, héraðsdómstólar og hæstiréttur.

Lög og reglur eru ekki nákvæmlega eins í neinu ríki og því er mikilvægt að kynna sér lög í nýju landi. Upplýsingavefurinn www.island.is inniheldur viðamiklar upplýsingar á íslensku og ensku, á vef Alþingis (www.althingi.is) má finna íslenska lagasafnið og á vef Stjórnarráðsins má finna lög og reglugerðir sem þýddar hafa verið yfir á ensku (www.stjornarrad.is / www.government.is).

/ 10 /

Á Íslandi gilda sérstök lög er varða réttindi barna. Öllum ber skylda til að láta vita í síma **112** ef grunur leikur á að börn séu beitt líkamlegu, andlegu eða kynferðislegu ofbeldi.

Sjálfræðisaldur er 18 ár á Íslandi. Þá fær einstaklingur lögræði, það er fjárræði og sjálfræði, ásamt því að hann öðlast kosningarrétt. Bílpróf er hægt að taka daginn sem einstaklingur verður 17 ára en leyfi til að kaupa áfengi miðast við 20 ár.

Allir sem eru 18 ára og eldri mega ganga í hjúskap og skrá sig í sambúð¹, einnig einstaklingar af sama kyni. Hægt er að fá skilnað þótt makinn vilji það ekki. Við skilnað er eignum og skuldum venjulega skipt til helminga á milli hjóna nema samningur hafi verið gerður um annað.

Samkvæmt lögum er forsjá yfir börnum sameiginleg við skilnað og sambúðarslit nema annað sé ákveðið. Foreldrar þurfa að ákveða hjá hvoru þeirra barn skuli eiga lögheimili og þar með hafa, að jafnaði, fasta búsetu. Sýslumaður getur úrskurðað um ágreining varðandi umgengnisrétt en ef ágreiningur er um forsjá þarf að vísa honum til dómstóla. Ef foreldri sem fer eitt með forsjá gengur í hjúskap þá er forsjá barns einnig hjá stjúppforeldrinu. Taki það aftur á móti upp sambúð verður forsjáin einnig hjá sambúðarforeldrinu eftir að sambúðin hefur verið skráð samfleytt í eitt ár í þjóðskrá.

Hraðakstur og akstur undir áhrifum áfengis er litinn alvarlegum augum og eru refsingar háar fjársektir, ökuleyfisvipting og varðhald við ítrekuð brot. Sektir geta einnig haft áhrif á veitingu íslensks ríkisborgararéttar.

¹ Þegar fólk er í sambúð þá býr það saman; ef fólk er í skráðri sambúð býr það saman eins og hjón og nýtur ákveðinna réttinda, til dæmis í sambandi við skatta, þó það sé ekki gift. Hægt er skrá sambúð sína hjá Þjóðskrá Íslands á þar til gerðu eyðublaði.

PRAWO I PRZEPISY

Zgodnie z islandzką konstytucją wszyscy obywatele mają być traktowani jednakowo bez względu na płeć, wyznanie, przekonania polityczne, narodowość, pochodzenie, kolor skóry, majątek, cechy genetyczne, pochodzenie etniczne, rasę lub pozycję. Równouprawnienie dotyczy kobiet i mężczyzn.

Islandzka policja jest policją państwową a minister spraw wewnętrznych jest zwierzchnikiem wszelkiego nadzoru policyjnego w kraju. Władza sądowa dzieli się na dwie instancje sądy rejonowe i sąd najwyższy.

Przepisy prawne i regulamin w każdym kraju są różne, niezbędne jest zapoznanie się z przepisami obowiązującymi w kraju pobytu. Witryna informacyjna www.island.is zawiera wiele informacji w języku islandzkim i angielskim. Na witrynie Parlamentu (www.althingi.is) dostępny jest zbiór przepisów prawnych. Przepisy prawne tłumaczone na język angielski znajdują się na witrynie rządowej (www.stjornarrad.is / www.government.is).

/ 11 /

W Islandii obowiązują przepisy dotyczące praw dzieci. Obowiązkiem każdego obywatela jest zgłoszenie podejrzenia stosowania przemocy fizycznej, psychicznej lub seksualnej względem dzieci. Numer telefonu 112.

W Islandii pełnoletność osiąga się z 18 rokiem życia. Wiąże się to z niezależnością prawną, finansową oraz uprawnieniami do głosowania w wyborach. Prawo jazdy można uzyskać w momencie ukończenia 17 lat, natomiast prawo do zakupu napojów alkoholowych po osiągnięciu wieku 20 lat.

Pełnoletność upoważnia do zawarcia związku małżeńskiego lub formalnej rejestracji konkubinatu¹ nawet osób o tej samej orientacji seksualnej. Rozwód można uzyskać na prośbę tylko jednego partnera. Przy rozwodzie dochodzi do podziału majątku oraz zaciągniętych długów na równych zasadach, jeśli nie zawarto odrębnego porozumienia.

Zgodnie z ustawami, prawa rodzicielskie po rozwodzie lub rozwiązaniu konkubinatu przysługują obojgu rodzicom, jeżeli nie postanowiono inaczej. Rodzice muszą ustalić przy którym z nich będą zameldowane dzieci. Wojewoda ma prawo do podejmowania decyzji o sposobie sprawowania opieki nad dzieckiem. Nieporozumienia odnośnie praw rodzicielskich rozstrzyga sąd. Jeżeli samotny opiekun posiadający pełne prawa rodzicielskie zawarze związek małżeński, to po ślubie jego partner również uzyskuje prawa rodzicielskie względem jego dziecka. W przypadku legalizacji konkubinatu, partner uzyskuje prawa rodzicielskie względem dziecka po upływie 1 roku od wpisu konkubinatu do Krajowego Rejestru Ludności.

Przekroczenie dozwolonej prędkości oraz prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu są bardzo surowo traktowane karami w postaci wysokich mandatów, a w przypadku ponownego wykroczenia, utratą prawa jazdy oraz aresztu. Mandaty mogą mieć wpływ na decyzję o przyznaniu obywatelstwa islandzkiego.

¹ Konkubinatu jest związkiem dwóch osób mieszkających razem, formalna rejestracja związku upoważnia do korzystania z pewnych praw tak jak w związku małżeńskim, np. przywilejów podatkowych. W celu rejestracji konkubinatu należy złożyć specjalne zgłoszenie w Krajowym Rejestrze Ludności

LÖGLEG BÚSETA Á ÍSLANDI

Ríkisborgarar EES- og EFTA^{2*}-ríkja mega koma til landsins án sérstaks leyfis og dvelja eða starfa hér á landi í allt að þrjá mánuði áður en **lögheimili** er skráð og sex mánuði ef viðkomandi er í atvinnuleit. Að þeim tíma loknum er nauðsynlegt að skrá sig hjá Þjóðskrá Íslands, að því gefnu að skilyrði um framfærslu sé uppfyllt.

Sérreglur gilda fyrir norræna ríkisborgara (www.hallonorden.org).

Lögheimili manns er sá staður þar sem hann hefur fasta búsetu, það er að segja hefur bækistöð sína, dvelst að jafnaði í tímstundum sínum, hefur heimilismuni sína og svefnstaður hans er þegar hann er ekki fjarverandi um stundarsakir.

/ 12 /

Allir sem dvelja eða ætla að dvelja á Íslandi í sex mánuði eða lengur skulu samkvæmt lögum eiga **lögheimili** hér á landi. Réttur til opinberrar þjónustu og aðstoðar er yfirleitt háður því að viðkomandi sé með skráð lögheimili og því er ráðlegt að lögheimili sé skráð hið fyrsta, ef einstaklingur hyggur á búsetu á Íslandi. Uppfylla þarf skilyrði um framfærslu svo unnt sé að skrá lögheimili í Þjóðskrá.

Upplýsingar um lögheimilisskráningu

Starfsfólk Þjóðskrár Íslands veitir upplýsingar um hvort einstaklingar séu skráðir með lögheimili á Íslandi.

Lögheimili verður að vera í húsi sem er skráð sem íbúðarhúsnæði í fasteignaskrá. Ekki er hægt að skrá lögheimili á gistihúsi, sjúkrahúsi, í verbúð, vinnubúðum eða öðru húsnæði af því tagi. Aðeins er hægt að eiga lögheimili á einum stað.

Allir sem hafa fengið lögheimili eru skráðir í Þjóðskrá.

Skráning vegna skammtímadvalar

Þeir sem ætla að dvelja hér á landi skemur en þrjá mánuði, eða allt að sex mánuðum í atvinnuleit, gætu þurft kennitölu til að njóta tiltekinna þjónustu. EES- og EFTA-borgarar mega vinna hér í allt að þrjá mánuði án þess að skrá lögheimili en þá þurfa þeir skattkort. Í þessum tilvikum þarf atvinnurekandi, eða sá aðili sem einstaklingur þarf þjónustu hjá, að sækja um kennitölu hjá Þjóðskrá Íslands. Viðkomandi er þá skráður á sérstaka kennitöluskrá með tímabundinn dvalarstað á Íslandi, en með lögheimili erlendis.

Ef tilgangur dvalar er að taka upp fasta búsetu á Íslandi er mælt með því að skrá lögheimili hér strax við komuna til landsins til að njóta fullra réttinda frá upphafi dvalar.

² Ríkisborgarar Rúmeníu og Búlgaríu, sem koma hingað til lands til að stunda launaða vinnu, þurfa dvalar- og atvinnuleyfi. Þeir njóta hins vegar sömu réttinda varðandi flesta þjónustu og flutningaréttinda á milli landa. Upplýsingar um dvalar- og atvinnuleyfi eru að finna á vef Útlendingastofnunar (www.utfl.is).

LEGALNY POBYT W ISLANDII

Obywatele krajów EOG/EFTA^{2*} mogą przebywać i pracować w kraju do 3 miesięcy bez specjalnych zezwoleń i rejestracji stałego pobytu oraz do 6 miesięcy w przypadku poszukiwania pracy. Pobyt w kraju na okres powyżej 6 miesięcy wiąże się z obowiązkiem zameldowania na pobyt stały w Krajowym Rejestrze Ludności. Warunkiem rejestracji jest posiadanie wystarczających środków utrzymania.

Odrębne przepisy dotyczą obywateli krajów północnych (www.hallonorden.org).

Miejsce stałego zamieszkania to miejsce, w którym osoba najczęściej przebywa, tam gdzie posiada swoje dobra materialne, zajmuje się swoimi zainteresowaniami i nocuje, z wyjątkiem czasowej nieobecności.

/ 13 /

Osoby planujące pobyt w kraju na okres powyżej 6 miesięcy mają obowiązek rejestracji **pobytu stałego**. Prawo do korzystania z usług publicznych wiąże się z posiadaniem stałego zameldowania w Islandii, więc zaleca się dokonanie tej formalności jak najszybciej po przybyciu do kraju. Posiadanie wystarczających środków na utrzymanie jest warunkiem rejestracji pobytu stałego w Islandii.

Informacje o zameldowaniu

Informacji dotyczących meldunku w Islandii udzielają pracownicy Krajowego Rejestru Ludności.

Stały adres zamieszkania może figurować tylko w budynku, który widnieje w spisie nieruchomości jako budynek mieszkalny. Zameldowanie na pobyt stały w hotelu, szpitalu, hotelu robotniczym jest niedozwolone. Stały meldunek można mieć tylko pod jednym adresem.

Wszyscy posiadający stały meldunek figurują w Krajowym Rejestrze Ludności.

Rejestracja pobytu tymczasowego

Osoby przebywające w kraju krócej niż 3 miesiące lub 6 w przypadku poszukiwania pracy, powinni posiadać islandzki numer ewidencyjny, by móc korzystać z określonych usług.

Obywatele EOG/EFTA mogą przebywać i pracować w kraju do 3 miesięcy bez zameldowania, ale muszą posiadać kartę podatkową. W takim przypadku pracodawca albo strona zainteresowana występuje do Krajowego Rejestru Ludności o przyznanie numeru ewidencyjnego. Numer ewidencyjny upoważnia daną osobę do pobytu na czas określony, natomiast pobyt stały ma w dalszym ciągu za granicą.

Jeżeli celem jest osiedlenie się na stałe w Islandii, to poleca się zameldowanie na pobyt stały od razu po przybyciu do Islandii, by w pełni korzystać z przysługujących uprawnień.

² * Obywatele Rumunii i Bułgarii, przyjeżdżający do Islandii w celu zarobkowym muszą ubiegać się o zezwolenie na pobyt i pracę. Pozatym mają prawo do korzystania z innych usług. Informacje o zezwoleniach na pobyt i pracę znajdują się na witrynie Urzędu d/s Cudzoziemców www.utl.is

Skráning vegna langtímadvalar

Ríkisborgarar ríkja sem eiga aðild að samningunum um EES og EFTA (sjá forsíðu) fylla út eyðublaðið „Skráning EES- eða EFTA-útlendinga hjá Þjóðskrá“ . Eyðublaðið er unnt að nálgast á skrifstofu Þjóðskrár Íslands eða vef Þjóðskrárinnar (www.skra.is/pages/1033).

Eyðublaðið gildir bæði sem umsókn um kennitölu og lögheimilisskráningu. Kennitala er tíu stafa persónulegt auðkennisnúmer sem nauðsynlegt er að hafa.

- Útlendingur þarf að sækja um kennitölu og skráningu lögheimilis hjá Þjóðskrá Íslands.
- Útlendingur getur fengið kennitölu áður en lögheimili er skráð en kennitala er nauðsynleg til að geta fengið skattkort, stofnað bankareikning og sótt um heimasíma og nettengingu.
- Kennitala og skráning lögheimilis er ekki sami hluturinn og þótt útlendingur hafi íslenska kennitölu þá þýðir það ekki endilega að hann hafi skráð lögheimili á Íslandi.
- Útlendingur verður að skrá hér lögheimili til að njóta fullra réttinda ef hann ætlar að dveljast hér lengur en þrjú mánuði (nema hann sé í atvinnuleit, þá sex mánuði). Lengri dvöl án lögheimilisskráningar er óheimil og getur leitt til brottvísunar.

/ 14 /

Eitt mikilvægasta skilyrði þess að hægt sé að fá lögheimilisskráningu hér á landi er að geta sýnt fram á nægjanlega **framfærslu**. Það er gert með því að framvísa viðeigandi gögnum eins og ráðningarsamningi vegna vinnu, staðfestingu á skólavist ef um nám er að ræða, vottorðum sem staðfesta fjölskyldutengsl ef framfærsla kemur frá maka eða öðrum aðstandenda, staðfestingu á lífeyrisgreiðslum eða staðfestingu á nægjanlegum föstum reglubundnum greiðslum.

Til að njóta fullra réttinda þarf jafnframt að skila inn gögnum um hjúskaparstöðu.

Upplýsingar um hvaða fylgigögn önnur ber að skila með umsókninni koma fram á eyðublaðinu. Einnig er hægt að nálgast upplýsingarnar hjá Þjóðskrá Íslands (www.skra.is).

Umsækjandi verður að skila eyðublaðinu undirrituðu **í eigin persónu**, ásamt fylgigögnum (í frumriti eða staðfestu afriti) til Þjóðskrár Íslands í Reykjavík, á skrifstofur sveitarfélaga eða til sýslumannsembættis á landsbyggðinni. Ekki er tekið við gögnum sem berast í pósti, tölvupósti eða á faxi.

Þeir einstaklingar sem geta ekki framvísað viðeigandi vottorðum, til dæmis vegna þess að þeir eru í atvinnuleit, geta leitað upplýsinga og aðstoðar hjá Eures (www.eures.is) eða Fjölmenningarsetri (www.mcc.is) og víðar.

Rejestracja pobytu stałego

Obywatele krajów EOG/EFTA (zobacz stronę początkową) wypełniają wniosek o Rejestr obywatela z kraju EOG/EFTA do Krajowego Rejestru Ludności. Wniosek dostępny w urzędach gmin, oraz na witrynie Krajowego Rejestru Ludności (www.skra.is/pages/1033).

Wniosek ten jest zarówno wnioskiem o przyznanie numeru ewidencyjnego.

- Cudzoziemiec musi ubiegać się o numer ewidencyjny i rejestrację pobytu w Krajowym Rejestrze Ludności
- Cudzoziemiec może otrzymać numer ewidencyjny wcześniej, przed dokonaniem rejestracji pobytu, gdyż jest on niezbędny do otrzymania karty podatkowej, założenia konta bankowego oraz połączenia telefonu lub internetu
- Numer ewidencyjny i rejestracja pobytu nie jest tym samym. Posiadanie numeru ewidencyjnego nie oznacza figuracji w Krajowym Rejestrze Ludności.
- Cudzoziemiec musi dokonać legalizacji pobytu jeżeli zamierza przebywać w kraju dłużej niż 3 miesiące (w celu poszukiwania pracy może przebywać do 6 miesięcy). Dłuższy pobyt jest nielegalny i może prowadzić do wydalenia z kraju.

/ 15 /

Jednym z warunków uzyskania wpisu na pobyt stały jest posiadanie wystarczających środków na utrzymanie. Potwierdzeniem posiadania tych środków może być umowa o pracę, potwierdzenie z instytucji kształcącej w przypadku nauki, dokument poświadczający pokrewieństwo, jeżeli wnioskodawca będzie na utrzymaniu małżonka lub krewnego, lub poświadczenie o otrzymywanej rencie, emeryturze lub innych stałych dochodach.

W celu korzystania z pełnych praw należy przedłożyć dokumentację o stanie cywilnym.

Informacje o wymaganych załącznikach znajdują się na wniosku. Informacje można również uzyskać w Krajowym Rejestrze Ludności (www.skra.is).

Wniosek własnoręcznie podpisany wraz z kompletem załączników (oryginały lub potwierdzone notarialnie kopie) należy złożyć osobiście w Krajowym Rejestrze Ludności, urzędzie gminy lub urzędzie wojewody w swoim miejscu zamieszkania. Wnioski przesyłane pocztą, e-mailem lub faksem nie będą rozpatrywane.

Osoby nie posiadające wymaganych dokumentów, ze względu na poszukiwanie pracy w kraju, powinny zwrócić się o pomoc do Euresu (www.eures.is), Centrum Kultury i Informacji (www.mcc.is) lub innych podobnych instytucji.

Eftir að kennitala hefur verið gefin út og lögheimili skráð, sendir Þjóðskrár Íslands umsækjanda staðfestingu þess efnis á skráð lögheimili.

Nánari upplýsingar um lögheimili og kennitölu er á vefsíðu Fjölmenningsseturs (www.mcc.is) og Þjóðskrár Íslands (www.skra.is).

Flutningur lögheimilis innanlands

Ef flytja þarf lögheimili milli staða á Íslandi þarf að fylla út eyðublaðið „*Flutningstillkynning innanlands*“. Eyðublaðið er hægt að nálgast á vefsíðu Þjóðskrár Íslands (www.skra.is/pages/1031) eða á skrifstofum sveitarfélaga (www.samband.is/sveitarfelogin).

Mögulegt er að fylla eyðublaðið út á Netinu og senda það rafrænt eða prenta það út, skrifa undir og skila beint til Þjóðskrár Íslands (í pósti eða á faxi) eða á skrifstofur sveitarfélaga.

/ 16 /

Skráning úr landi

Útlendingur sem tekur aftur upp fasta búsetu erlendis þarf að skrá sig úr landi með því að fylla út flutningstillkynningu hjá Þjóðskrár Íslands. Eyðublaðið er hægt að nálgast á skrifstofum sveitarfélaga og á vefsíðu Þjóðskrár Íslands (www.skra.is/pages/1031).

Mögulegt er að fylla eyðublaðið út á Netinu og senda það rafrænt eða prenta það út, skrifa undir og skila beint til Þjóðskrár Íslands (í pósti eða á faxi) eða á skrifstofur sveitarfélaga.

Endurkoma

Útlendingur sem tekur aftur upp fasta búsetu á Íslandi þarf að fullnægja sömu kröfum og þegar hann kom í fyrsta skipti til landsins fyrir utan að hann heldur sinni fyrri kennitölu og þarf því ekki að fá nýja.

Hann þarf að fylla aftur út eyðublaðið „*Skráning EES- eða EFTA-útlendings hjá Þjóðskrár*“ og sýna fram á framfærslu og tryggingar frá og með endurkomudegi. *Sjá kaflann Skráning vegna langtímadvalar á bls. 14.*

Wnioskodawca otrzymuje powiadomienie z Krajowego Rejestru Ludności o przyznaniu numeru ewidencyjnego i rejestru adresu zamieszkania.

Bliższe informacje dotyczące meldunku oraz numeru ewidencyjnego znajdują się na stronie Centrum Kultury i Informacji (www.mcc.is) i Krajowego Rejestru Ludności (www.skra.is).

Zgłoszenie zmiany adresu zamieszkania

Zmianę adresu zamieszkania w Islandii należy zgłosić na specjalnym formularzu zgłoszeniowym „*Flutningstilkynning innanlands*”. Formularz dostępny jest w urzędach gminy i na witrynie Krajowego Rejestru Ludności (www.skra.is/pages/1031). Formularz można wypełnić elektronicznie, ale należy pamiętać o podpisie. Wypełniony formularz należy złożyć (przesłać faksem lub pocztą) do Krajowego Rejestru Ludności lub w urzędzie gminy.

Zgłoszenie wymeldowania z kraju

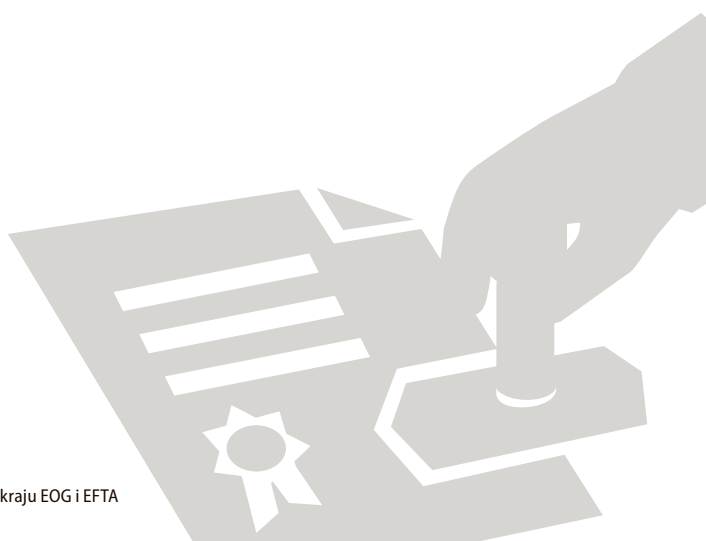
Cudzoziemiec wyprowadzający się z kraju ma obowiązek zgłoszenia wymeldowania z miejsca pobytu stałego przed opuszczeniem kraju. Formularz wymeldowania dostępny jest w urzędach gmin i na stronie Krajowego Rejestru Ludności (www.skra.is/pages/1031).

Formularz można wypełnić elektronicznie, ale należy pamiętać o podpisie. Wypełniony formularz należy złożyć (przesłać faksem lub pocztą) do Krajowego Rejestru Ludności, lub w urzędzie gminy.

Powrót

Cudzoziemiec powracający do Islandii zobowiązany jest do dokonania formalności meldunkowej tak jak miało to miejsce za pierwszym przyjazdem do kraju, z wyjątkiem ubiegania się o islandzki numer ewidencyjny, który nadal jest ważny. Zgłoszenia ponownego zameldowania dokonuje się na formularzu „*Skráning EES- eða EFTA-útlendinga hjá Þjóðskrá*” i przedstawia potwierdzenia posiadania środków na utrzymanie oraz ubezpieczenia od dnia przybycia. Zobacz rozdział *Rejestracja pobytu stałego str. 15*

/ 17 /

SJÚKRATRYGGINGAR

Allir sem hafa átt lögheimili á Íslandi í sex mánuði samfleytt, áður en bóta er óskað, eru sjúkratryggðir. Börn og unglingar, yngri en 18 ára sem búsett eru hér á landi, eru sjúkratryggð með foreldrum sínum eða forsjáraðilum. Sama gildir um stjúpborn og fósturbörn.

Þeir sem framvísa viðeigandi vottorðum geta fengið sjúkratryggingu strax við flutning. Skila þarf gildu E-104 vottorði frá sjúkrasamlagi eða tryggingastofnun í fyrra heimalandi til Sjúkratrygginga Íslands eða umboða Tryggingastofnunar ríkisins á landsbyggðinni. E-104 vottorð er staðfesting á tryggingar- og starfstímabili í öðru EES- og EFTA-ríki.

Sjúkratryggingar Íslands ákvarðar hvort ríkisborgarar EES- og EFTA-ríkja fái flutt réttindi sín til Íslands.

Fylla þarf út eyðublaðið „Skráning í Tryggingaskrá“ (www.sjukra.is/media/rettindi-milli-landa/Eydublad_skraning_tryggingaskra.doc) og skila til Sjúkratrygginga Íslands eða umboða Tryggingastofnunar á sýsluskrifstofum ásamt viðeigandi fylgigögnum (E-104, E-101, E-106, E-109, E-121, staðfestingu frá skattfyrvöldum eða öðrum gögnum sem við eiga).

Þeir sem ekki geta flutt réttindi á milli landa eða hafa einungis verið tryggðir hjá einkatryggingafélagi þurfa að kaupa sjúkratryggingu hjá váttryggingafélagi sem er með starfsleyfi á Íslandi. Tryggingin þarf að gilda í sex mánuði frá skráningu lögheimilis.

Þeir sem ekki eru sjúkratryggðir þurfa að greiða hærra gjald fyrir heilbrigðisþjónustu. Upplýsingar um sjúkratryggingar eru að finna á vef Sjúkratrygginga Íslands (www.sjukra.is).

UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE

Wszystkie osoby po upływie 6 miesięcy nieprzerwanego pobytu w Islandii uzyskują prawo do świadczeń zdrowotnych w kraju. Dzieci i młodzież do 18 roku podlegają pod ubezpieczenie zdrowotne swoich rodziców. Dotyczy to również dzieci adoptowanych i przybranych.

Osoby posiadające odpowiednie zaświadczenie E 104 mogą uzyskać prawo do korzystania ze świadczeń zdrowotnych bezpośrednio po przyjeździe. W tym celu należy udać się z zaświadczeniem E-104 do Islandzkiego Zakładu Ubezpieczeń Zdrowotnych (Sjúkratrygginga Íslands) lub oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w swoim miejscu zamieszkania oraz złożyć wniosek o wpis do Islandzkiego Rejestru Ubezpieczeniowego. Zaświadczenie E 104 jest potwierdzeniem okresów zatrudnienia i ubezpieczenia w krajach EOG/EFTA.

Decyzję o wpisie obywatela z kraju EOG/EFTA do Islandzkiego Rejestru Ubezpieczeniowego wydaje Islandzki Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego.

/ 19 /

W celu uzyskania wpisu do Islandzkiego Rejestru Ubezpieczeniowego należy wypełnić wniosek oraz dołączyć odpowiedni załącznik (E-104, E-101, E-106, E-109, E-121, potwierdzenie z urzędu podatkowego lub inne odpowiednie dokumenty).

Wniosek z załącznikami należy złożyć w siedzibie Islandzkiego Funduszu Ubezpieczenia Zdrowotnego lub oddziale Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Wniosek dostępny na stronie: (www.sjukra.is/media/rettindi-milli-landa/Eydublad_skraning_tryggingaskra.doc)

Osoby, które nie mogą przetransferować swojego ubezpieczenia z innego kraju lub które posiadały ubezpieczenie prywatne, muszą je wykupić w firmie ubezpieczeniowej posiadającej pozwolenia na działalność na terenie Islandii. Ubezpieczenie musi być ważne na okres 6 miesięcy od dnia zameldowania.

Osoby nie posiadające ważnego ubezpieczenia ponoszą znacznie wyższe koszty za korzystanie z usług opieki zdrowotnej. Informacje o ubezpieczeniu zdrowotnym dostępne są na wirtualnej stronie Zakładu Ubezpieczeń Zdrowotnych www.tr.is oraz Islandzkiego Funduszu Zdrowia www.sjukra.is.

VINNA Á ÍSLANDI

Launþegar á Íslandi njóta sömu réttinda varðandi laun og önnur starfskjör sem samtök aðila vinnumarkaðarins semja um.

Á Íslandi er óheimilt að semja um lakari kjör en almennir kjarasamningar segja til um.

Hjá Alþýðusambandi Íslands (ASÍ) er hægt að fá bækling um réttindi og skyldur á vinnumarkaði (www.asi.is).

Ráðningarsamningur

Ríkisborgarar EES-ríkja sem vinna í tvo mánuði eða lengur fyrir sama atvinnurekanda eiga rétt á því að gerður sé skriflegur ráðningarsamningur við þá. Í ráðningarsamningi á meðal annars að koma fram nafn, upplýsingar um atvinnurekanda, upplýsingar um hvar starfið sé unnið, laun, ráðningartíma, uppsagnarákvæði og aðild að lífeyrissjóði og stéttarfélagi.

Nánari upplýsingar eru að finna á vefsíðu Alþýðusambands Íslands (ASÍ) (www.asi.is), Vinnumálastofnunar (www.vinnumalastofnun.is) og vefsíðum einstakra stéttarféлага.

Mikilvægt að athuga

- Að laun séu samkvæmt kjarasamningi.
- Að vinnutími sé ekki lengri en lög og kjarasamningar leyfa.
- Að orlof sé í samræmi við lög og kjarasamninga.
- Að laun séu greidd vegna veikinda eða slysa.
- Að launaseðill fylgi þegar laun eru greidd.
- Að atvinnurekandi borgi skatt af launum.
- Að atvinnurekandi greiði gjöld til lífeyrissjóðs og stéttarfélags.

Launaseðlar

Launaseðill er skrifleg staðfesting á fjárhæð launa og gjöldum sem atvinnurekandi hefur dregið af launum, svo sem skatt- og lífeyrissjóðsgreiðslur.

Bankareikningur

Flestir atvinnurekendur borga laun beint inn á bankareikning. Bankar gera mismunandi kröfur til þeirra sem sækja um að stofna bankareikning. Allir bankar gera þó kröfu um að umsækjandi sé með kennitölu og skilríki með mynd.

Lögbundnir frídagar

Samkvæmt flestum kjarasamningum eiga þeir sem eru á föstum launum að fá greidd laun fyrir lögbundna frídaga sem lenda á vinnudegi, líkt og um hefðbundinn vinnudag sé að ræða, þótt ekki sé unnið á þeim degi. Ekki er greitt fyrir fasta yfirvinnu á þessum dögum. Ef unnið er á frídegi er greitt sérstaklega fyrir það.

PRACA W ISLANDII

Pracownicy w Islandii korzystają z tych samych praw dotyczących wynagrodzenia i innych świadczeń, zatwierdzonych przez zainteresowane strony na rynku pracy.

W Islandii obowiązują przepisy dotyczące płac minimalnych. Oferowanie stawek płac niższych niż w umowach zbiorowych jest niezgodne z prawem.

Zrzeszenie Islandzkich Związków Zawodowych (ASÍ) wydało broszurę o przepisach i warunkach pracy - Praca w Islandii (www.asi.is).

Umowa o pracę

Obywatele krajów EOG zatrudnieni u tego samego pracodawcy na okres powyżej 2 miesięcy mają prawo do zawarcia z nim pisemnej umowy o pracę. Umowa powinna zawierać dane pracodawcy, zakres obowiązków, stawki płacowe, okres kontraktu, warunki i okres wypowiedzenia, nazwę związków zawodowych i funduszu emerytalnego. Bliższe informacje dostępne są na witrynie Zrzeszenia Islandzkich Związków Zawodowych (ASÍ) -Alþýðusambands Íslands (ASÍ) (www.asi.is), Urzędu pracy (www.vinnumalastofnun.is) i na stronach internetowych niektórych związków zawodowych.

/ 21 /

Zwróć uwagę czy:

- wynagrodzenie wypłacane jest według stawek zawartych w umowach zbiorowych,
- czas pracy jest zgodny z obowiązującymi przepisami,
- urlop jest zgodny z przepisami zawartymi w umowach zbiorowych,
- wypłacane jest wynagrodzenie za czas choroby lub wypadku.
- odcinek wypłaty towarzyszy każdej pensji,
- pracodawca odprowadza podatek od pensji,
- pracodawca odprowadza składki emerytalne i związkowe.

Odcinki wypłaty

Odcinek wypłaty jest pisemnym potwierdzeniem wysokości wynagrodzenia oraz dodatkowych potrąceń tj. podatku dochodowego i składek emerytalnych.

Konto bankowe

Większość pracodawców przelewa pobory bezpośrednio na konto pracownika. Banki stosują różne wymogi odnośnie możliwości założenia konta. Jednak we wszystkich przypadkach niezbędny do tej formalności jest islandzki numer ewidencyjny (kennitala) oraz dokument tożsamości ze zdjęciem.

Dni wolne od pracy

Zgodnie z większością umów zbiorowych pracownicy zatrudnieni na stałe, zachowują prawo do wynagrodzenia za dni ustawowo wolne od pracy przypadające w dni robocze. Nadgodziny za te dni nie przysługują. Praca w dni ustawowo wolne opłacana jest według specjalnych taryf.

Lífeyrissjóður

Allt launafólk á að borga í lífeyrissjóð. Það fær greitt úr lífeyrissjóði þegar það lýkur störfum vegna aldurs eða örorku. Atvinnurekanda ber að halda eftir ákveðnum hluta launa starfsmanns sem nefnist iðgjald, en það er sá hluti sem greiddur er til lífeyrissjóðs, ásamt mótfamlagi frá atvinnurekandanum sjálfum.

Vandamál á vinnustað

Ef upp koma vandamál í samskiptum á vinnustað er hægt að leita eftir upplýsingum og aðstoð hjá trúnaðarmönnum á vinnustað, stéttarfélagi eða Fjölmenningssetri.

Stærstu stéttarfélögin eru Efling-stéttarfélag (www.efling.is), VR (www.vr.is) og heildarsamtök stéttarféлага eins og Bandalag háskólamanna (BHM) (www.bhm.is) og Bandalag starfsmanna ríkis og bæja (BSRB) (www.bsrb.is).

Vinnuvernd

Vinnueftirlit ríkisins er miðstöð vinnuverndarstarfs í landinu. Hlutverk Vinnueftirlitsins er að tryggja að gætt sé að öryggi starfsmanna, hafa eftirlit með vinnuáðstöðu þeirra og að ráðstafanir séu fyrir hendi til að koma í veg fyrir slys á vinnustað. Upplýsingar um Vinnueftirlitið ásamt upplýsingaefni um öryggi á vinnustað eru á vef Vinnueftirlitsins (www.vinnueftirlit.is).

Mat á námi

Mat á menntun getur bætt stöðu fólks á vinnumarkaði, aukið möguleika á vinnu og hækkað laun.

Ýmis ráðuneyti hafa umsjón með námsmati og viðurkenningu á starfsréttindum erlendis frá. Nánari upplýsingar og umsóknareyðublöð eru að finna á vef Menntagáttar (www.europass.is).

Atvinnuleysisbætur

Þeir sem missa vinnuna geta leitað eftir aðstoð hjá Vinnumálastofnun vegna atvinnuleitar. Vinnumálastofnun sér jafnframt um skráningu atvinnulausra og greiðslu atvinnuleysisbóta.

Upplýsingar um atvinnuleysisbætur er að finna hjá verkalyðsfélögum og vefsíðum Vinnumálastofnunar (www.vinnumalastofnun.is og www.eures.is).

„Svört vinna“

Það er ólöglegt að stunda launaða vinnu sem ekki er gefin upp til skatts. Launuð vinna sem ekki er gefin upp til skatts er kölluð *svört vinna*. Ef upp kemst um svarta vinnu þá er lágmarkssekt tvöföld sú fjárhæð sem annars hefði verið skattskyld. Ef laun eru svikin undan skatti borgar atvinnurekandi ekki þau gjöld sem þarf að greiða, til dæmis vegna slysatriggingar starfsmanns, réttinda hans til veikindadaga og orlofs, enginn réttur ávinnt hjá lífeyrissjóðum og réttur til atvinnuleysisbóta skerðist.

Ef óvissa ríkir um atvinnuskráningu er hægt að leita til stéttarféлага, samtaka stéttarféлага og Fjölmenningsseturs.

Fundusz emerytalny

Wszyscy pracownicy opłacają składki na fundusz emerytalny. Z funduszu wypłacane są renty i emerytury. Pracodawca odprowadza do funduszu składki emerytalne odciążane od pensji pracownika wraz odpowiednim dodatkiem zakładowym.

Problemy w miejscu pracy

W przypadku zajścia nieporozumień w miejscu pracy można się zwrócić o pomoc do męża zaufania w swoim zakładzie, do związków zawodowych lub Centrum Kultury i Informacji.

Do największych związków zawodowych należy Efling (www.efling.is), VR (Związek Handlowców - www.vr.is), BHM (Związek Pracowników Szkolnictwa Wyższego - www.bhm.is) og BSRB (Związek Pracowników Państwowych i Gminnych - www.bsrb.is).

Ochrona Pracy

Państwowa Inspekcja Pracy jest centralnym ośrodkiem ochrony pracy w kraju. Jej zadaniem jest czuwanie nad bezpieczeństwem pracowników, kontrolowanie wyposażenia stanowisk pracy oraz nadzorowanie i weryfikacja metod zapobiegania wypadkom. Informacje oraz materiały dotyczące Bezpieczeństwa i Higieny Pracy dostępne są na stronie Państwowej Inspekcji Pracy (www.vinnueftirlit.is).

Uznawanie wykształcenia

Uznanie zagranicznego wykształcenia może wpłynąć na poprawę pozycji pracowników na rynku pracy, zwiększyć możliwości zatrudnienia oraz podwyższyć wynagrodzenie. Różne ministerstwa zajmują się oceną nabytych za granicą uprawnień pracowniczych. Blisze informacje oraz odpowiednie formularze znajdują się na witrynie: www.europass.is.

Zasiłek dla bezrobotnych

Osoby, które utraciły pracę, mogą zwrócić się o pomoc do Urzędu Pracy w celu poszukiwania pracy. Urząd Pracy zajmuje się rejestracją bezrobotnych oraz wypłatą zasiłków.

Informacje o zasiłkach dla bezrobotnych można uzyskać w związkach zawodowych oraz na stronach internetowych Urzędu Pracy: www.vinnumalastofnun.is i www.eures.is.

Praca na czarno

Podejmowanie pracy na czarno, z tytułu której nie są odprowadzane podatki, jest nielegalne. Minimalna kara za pracę nielegalną wynosi dwukrotność otrzymanego, nieopodatkowanego wynagrodzenia. Od wynagrodzenia za pracę na czarno pracodawca nie odprowadza składek związkowych, emerytalnych i ubezpieczeniowych, co wiąże się obniżką świadczeń w razie wypadku w pracy, choroby, emerytury czy też zasiłku dla bezrobotnych.

W celu uzyskania informacji czy odprowadzane są składki od wynagrodzenia można zwrócić się do związków zawodowych lub Centrum Kultury i Informacji.

SKATTAR

Allir sem vinna á Íslandi eru skattskyldir. Skattur af tekjum einstaklinga skiptist í tekjuskatt til ríkisins annars vegar og útsvar³ til sveitarfélags hins vegar.

Tekjuskattur er þrepaskiptur og fer skatthlutfallið eftir tekjum launþega. Á vefsíðu Ríkisskattstjóra (www.rsk.is) er að finna upplýsingar um staðgreiðslu skatta miðað við fjárhæð tekna.

Atvinnurekandi tekur staðgreiðslu af launum starfsmanns en starfsmaðurinn á rétt á fastri fjárhæð í skattafslátt (persónuafslátt⁴) í hverjum mánuði. Atvinnurekandi getur ekki tekið tillit til persónuafsláttar sem kortið veitir nema að hafa skattkortið undir höndum (www.rsk.is).

/ 24 /

Skattkort

Skattyfirvöld gefa út skattkort. Ríkisborgari EES-ríkis sem flytur lögheimili sitt til Íslands fær sent skattkort þegar lögheimili hans hefur verið skráð hjá Þjóðskrá Íslands.

Greiddir skattar koma fram á launaseðli. **Nauðsynlegt er að varðveita launaseðlana til að sanna að skattar hafi verið greiddir.**

Einstaklingar í hjónabandi, staðfestri samvist eða skráðri sambúð geta samnýtt persónuafslátt sinn. Nánari upplýsingar eru á vef Ríkisskattstjóra (www.rsk.is).

Ef þú færð ekki sent skattkort eftir að þú hefur fengið lögheimilisskráningu skaltu sækja um skattkort hjá Ríkisskattstjóra eða skattstofum.

Skattframtal

Allir þeir sem eru skattskyldir á Íslandi þurfa að skila skattframtali á hverju ári, venjulega í marsmánuði. Þar skal telja fram heildarlaun ársins á undan, ásamt skuldum og eignum.

Ef greitt hefur verið of mikið eða of lítið í skatt er það leiðrétt í ágúst sama ár og skattframtali er skilað. Sá sem hefur greitt minna en honum er skylt þarf að greiða það sem upp á vantar og sá sem hefur greitt meira en honum er skylt fær mismuninn endurgreiddan.

Talið er fram á Netinu (www.skattur.is) og er veflykill (aðgangsorð og lykilorð) sendur á lögheimili allra skattgreiðenda, 16 ára og eldri. Sé skattframtali ekki skilað áætla skattstjóri tekjur og álögd gjöld eru reiknuð samkvæmt því.

Á vefslóð Ríkisskattstjóra (www.rsk.is) er að finna eyðublað skattframtals og bækling um skattlagningu á Íslandi á ensku, finnsku, norsku, sænsku, frönsku, spænsku, þýsku, pólsku og rússnesku.

³ Útsvar er einn af tekjustofnum sveitarfélaga, ákveðið hlutfall sem tekið er af launum, óháð tekjum launþega. Útsvarsprósenta getur verið mishá eftir sveitarfélögum.

⁴ Almennur persónuafsláttur er föst fjárhæð sem allir launþegar fá í skattafslátt og dregst frá skattgreiðslum launþega.

PODATKI

Wszystkie osoby pracujące na Islandii objęte są obowiązkiem podatkowym. Podatek dochodowy składa się z podatku na rzecz Skarbu Państwa i podatku gminnego³ (útsvar). Podatek dochodowy jest trójstopniowy i zależy od wysokości dochodów. Bliższe informacje odnośnie progów podatkowych oraz wysokości odprowadzanego podatku znajdują się na stronie Naczelnika Izby Skarbowej (www.rsk.is)

Pracodawca odprowadza do Skarbu Państwa należność podatkową potrąconą od wynagrodzenia pracownika, uwzględniając w każdym miesiącu osobisty upust podatkowy⁴. Do naliczenia upustu podatkowego niezbędne jest dostarczenie karty podatkowej (www.rsk.is).

Karta podatkowa

Urząd podatkowy wydaje kartę podatkową. Obywatelom krajów EOG karta przesyłana jest na adres domowy po zakończeniu formalności związanych z zameldowaniem na pobyt stały w Islandii.

/ 25 /

Odciągana należność podatkowa widnieje na odcinku wypłaty. **Ważne jest zachowanie wszystkich odcinków wypłat w celu udowodnienia opłacania podatku.**

Jeśli po dokonaniu formalności meldunkowych nie otrzymałeś karty podatkowej to proś o jej wydanie w urzędzie podatkowym.

Zeznanie podatkowe

Wszystkie osoby objęte obowiązkiem podatkowym w Islandii zobowiązane są do złożenia zeznania podatkowego raz w roku, zazwyczaj w marcu. W zeznaniu należy uwzględnić dochody za rok poprzedni, zaciągnięte pożyczki i nieruchomości.

Podatek naliczany jest według informacji podanych w zeznaniu podatkowym. Naliczenie podatku następuje na początku sierpnia. Nadpłata lub niedopłata zostają wyrównana w sierpniu.

Zeznanie podatkowe można przesłać elektronicznie (www.skattur.is). Hasła do rozliczenia przesyłane są podatnikom pocztą na adres domowy. Jeżeli podatnik nie prześle rozliczenia to Urząd Podatkowy określa przewidywane dochody i inne powinności płatnicze obliczane są na tej podstawie.

Na stronie internetowej www.rsk.is dostępne są formularze rozliczeniowe oraz informacje na temat podatków w języku angielskim, finlandzkim, norweskim, szwedzkim, francuskim, hiszpańskim, niemieckim, polskim i rosyjskim.

³ Útsvar – lokalny podatek gminny, określona część procentowa potrącana z poborów, niezależnie od wysokości dochodów. Wysokość procentowa podatku może być różna w różnych gminach.

⁴ Ogólny osobisty upust podatkowy jest stałą kwotą, taką samą dla wszystkich płatobiorców, o którą pomniejszany jest odciągany od poborów podatek.

GREIÐSLUR TIL BARNAFJÖLSKYLDNA

Fæðingarorlof

Foreldrar sem hafa verið í vinnu í sex mánuði eða lengur á Íslandi eiga rétt á launuðu orlofi við fæðingu barns, við ættleiðingu barns eða við varanlegt fóstur barns yngra en átta ára. Foreldrar fá annaðhvort orlofsgreiðslu⁵ eða fæðingarstyrk⁶ úr Fæðingarorlofssjóði en það fer eftir stöðu þeirra á vinnumarkaði. Mælst er til þess að fólk haldi áfram að borga gjöld til stéttarfélags meðan á fæðingarorlofi stendur, ef slíkt er ekki gert tapast þau réttindi sem viðkomandi hefur hjá sínu stéttarfélagi.

Þeir sem hafa áunnið sér réttindi í ríki sem á aðild að EES-samningnum geta í mörgum tilfellum flutt þau réttindi með sér til Íslands. Foreldri þarf þá að láta tilskilin vottorð um áunnin starfstímabil og tryggingatímabil í öðru ríki fylgja með umsókn. Þeir sem ekki eru í vinnu eiga rétt á fæðingarstyrk ef þeir hafa verið búsettir og með lögheimili á Íslandi í tólf mánuði eða lengur.

Upplýsingar um fæðingarorlof, fæðingarstyrk og foreldraorlof er á vef Fæðingarorlofssjóðs (www.faedingarorlof.is).

Barnabætur

Barnabætur eru greiðslur frá hinu opinbera til þess að aðstoða barnafólk. Fjársýsla ríkisins greiðir barnabætur út fjórum sinnum á ári, 1. febrúar, 1. maí, 1. ágúst og 1. nóvember.

Barnabætur eru greiddar út í fyrsta sinn árið eftir að barn fæðist eða flyst til landsins.

Greiddar eru barnabætur vegna barna að 18 ára aldri og út árið sem þau verða 18 ára. Við ákvörðun barnabóta er tekið tillit til tekna foreldra eða forsjáraðila samkvæmt skattframtali og eru barnabæturnar greiddar eftir á. Ekki þarf að sækja um barnabætur vegna barna sem búa hjá foreldri eða forsjáraðila á Íslandi.

Ríkisborgarar EES-ríkja sem vinna hér á landi geta átt rétt á barnabótum með börnum sem eru á framfæri þeirra og eru búsett í öðru EES-ríki. Sækja þarf sérstaklega um þær bætur.

Á vef Ríkisskattstjóra (www.rsk.is) er að finna upplýsingar um barnabætur og eyðublöð vegna greiðslu barnabóta á nokkrum tungumálum.

⁵ Orlofsgreiðslur eru mánaðarlegar greiðslur til foreldris. Starfshlutfall sex mánuði fyrir fæðingu barns þarf að vera að minnsta kosti 25% til að fá orlofsgreiðslur. Mánaðarleg greiðsla nemur 75 eða 80% af meðaltali heildarlauna. Nánari upplýsingar eru á vef Fæðingarorlofssjóðs (www.faedingarorlof.is).

⁶ Fæðingarstyrkur er mánaðarlegar greiðslur til foreldris sem er utan vinnumarkaðar, í fullu námi eða í minna en 25% starfi. Fjárhæð fæðingarstyrks er lægri en fjárhæð fæðingarorlofs.

ŚWIADCZENIA DLA RODZIN Z DZIEĆMI

Urlop macierzyński

Rodzice będący zatrudnieni 6 miesięcy lub dłużej na islandzkim rynku pracy mają prawo do płatnego urlopu z tytułu urodzenia, adopcji lub przysposobienia dziecka w wieku do 8 lat. W trakcie urlopu macieżyńskiego rodzice mogą otrzymać świadczenia macieżyńskie⁵ albo zasiłek porodowy⁶, zależnie od ich statusu zatrudnienia.

Osoby, które wypracowały sobie prawa w innych krajach EOG mogą, w większości przypadków, przenieść swoje prawa do Islandii. W tym celu należy przedstawić dokumenty potwierdzające okresy zatrudnienia i ubezpieczenia w innych krajach. Osoby nie pracujące mają prawo do zasiłku porodowego pod warunkiem, iż posiadały stały meldunek w Islandii przez co najmniej 12 miesięcy przed urodzeniem dziecka.

Informacje o, zasiłku porodowym i urlopie macieżyńskim znajdują się na stronie internetowej (www.faedingarorlof.is).

Zaleca się opłacanie składek związkowych od świadczeń macieżyńskich w celu zachowania pełnych praw w swoich związkach.

Zasiłek na dzieci

Zasiłek na dzieci jest płacony przez państwo w celu pomocy rodzinom z dziećmi. Wypłacany jest cztery razy w roku 1 lutego, 1 maja, 1 sierpnia, 1 listopada.

Pierwszy zasiłek rodzinny wypłacany jest w następnym roku kalendarzowym po urodzeniu dziecka lub po przybyciu dziecka do Islandii.

Zasiłek rodzinny przysługuje na dzieci do 18 lat i płacony jest do końca tego roku, w którym dziecko uzyskało pełnoletność. Decyzja o wypłacie dodatku na dzieci podejmowana jest na podstawie informacji z rozliczenia podatkowego rodziców lub opiekunów, a wysokość zasiłku zależna jest od dochodów.

Obywatele krajów EOG pracujący w Islandii mogą mieć prawo do zasiłku rodzinnego na dzieci pozostające na ich utrzymaniu, a przebywające w innym kraju EOG. O przyznanie takiego zasiłku należy starać się odrębnie.

Na stronie internetowej Urzędu Podatkowego (www.rsk.is) znajdują się informacje o zasiłkach rodzinnych oraz wnioski do wypełnienia w kilku językach.

⁵ Wpłaty za urlop są miesięcznymi świadczeniami dla rodziców. Warunkiem otrzymania świadczenia jest zatrudnienie co najmniej na 25% etatu przez sześć miesięcy przed porodem. Miesięczna wypłata stanowi 75 lub 80% średniego całkowitego wynagrodzenia. Dokładniejsze informacje o urlopie macieżyńskim: www.faedingarorlof.is

⁶ Zasiłek porodowy jest miesięcznym świadczeniem dla niepracującego zawodowo rodzica, kształtującego się w pełnym wymiarze lub zatrudnionego na mniej niż 25% etatu. Wysokość zasiłku porodowego jest niższa niż za urlop wychowawczy(macierzyński).

Meðlag

Einstæðir foreldrar eiga rétt á greiðslu meðlags frá hinu foreldrinu. Meðlag er greiðsla með eigin barni til foreldris sem barnið hefur lögheimili hjá.

Foreldrar geta ákveðið fyrirkomulag meðlagsgreiðslna sín á milli eða í gegnum Tryggingastofnun ríkisins. Foreldrum ber að framfæra barn sitt að minnsta kosti til 18 ára aldurs og 20 ára ef barn er í námi.

Tryggingastofnun ríkisins sér um að borga meðlag, eftir úrskurð frá sýslumanni, skili meðlagsgreiðslur sér ekki frá því foreldri sem ber að greiða meðlagið.

Óheimilt er að semja um lægri fjárhæð en lágmarksmeðlag. Ef ágreiningur kemur upp um meðlagsgreiðslur skal leita til sýslumanns (www.syslumenn.is).

Upplýsingar um meðlag og meðlagsgreiðslur eru á vef Tryggingastofnunar ríkisins (www.tr.is).

/ 28 /

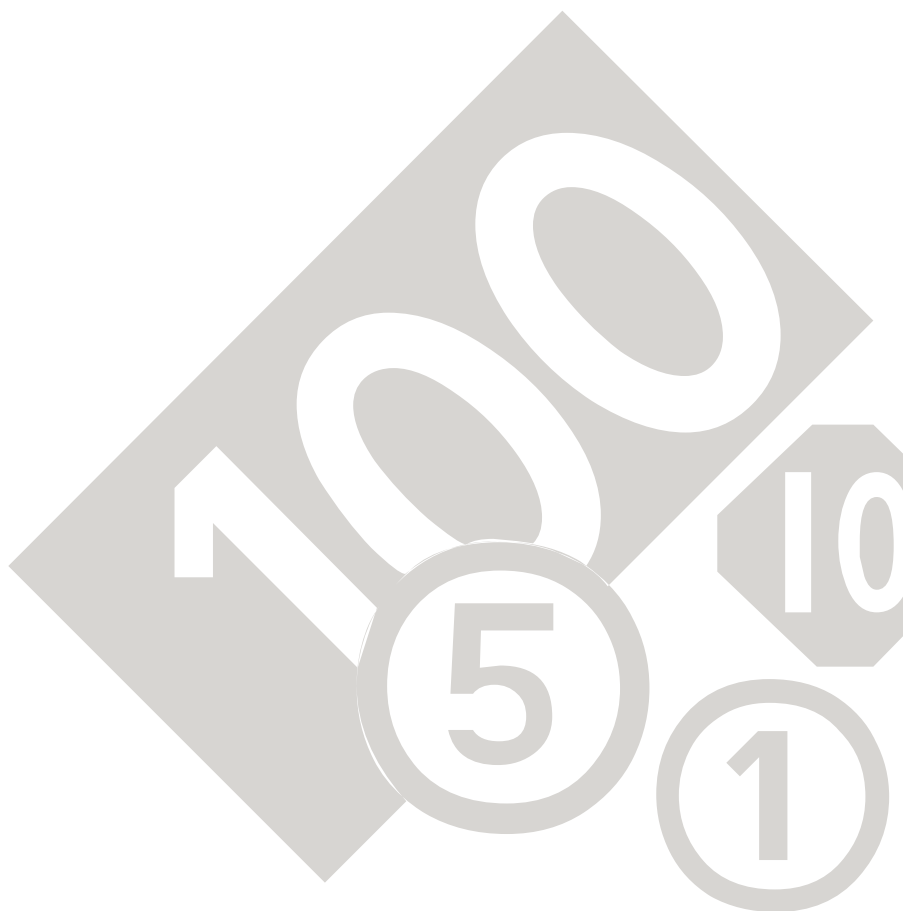
Alimenty

Osoby samotnie wychowujące dziecko mają prawo do alimentów od drugiego rodzica. Alimenty są świadczeniem pieniężnym na dziecko, przysługującym opiekunowi, u którego zameldowane jest dziecko.

Rodzice ustalają między sobą sposób płacenia alimentów lub otrzymują świadczenia poprzez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Rodzice mają obowiązek utrzymywania własnego dziecka przynajmniej do 18 roku życia lub do 20 lat, jeżeli dziecko kontynuuje naukę.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych przejmuje na siebie wypłatę świadczeń alimentacyjnych, tylko na podstawie decyzji wojewody i w przypadku nie płacenia alimentów przez drugą stronę.

Informacje o świadczeniach alimentacyjnych dostępne są na stronie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (www.tr.is)

HEILBRIGÐISÞJÓNUSTA

Allir eiga rétt á neyðaraðstoð hjá hinu opinbera heilbrigðiskerfi á Íslandi.

- Neyðaraðstoð, alvarleg slys og veikindi – **112**
- Sameiginlegt neyðarnúmer á Íslandi er 112.
- Hvar sem er á landinu er hægt að hringja í 112 og leita eftir hjálp.
- Allir geta hringt í 112 úr venjulegum síma (landlínu) og farsímum (GSM) þar sem samband næst.

/ 30 /

Túlkun innan heilbrigðisþjónustunnar

Sjúklingur sem ekki talar íslensku á rétt samkvæmt lögum á túlkun upplýsinga um heilsufar, fyrirhugaða meðferð og önnur hugsanleg úrræði.

Sé þörf á túlki þarf að taka það fram þegar tími er pantaður hjá lækni á heilsugæslustöð eða sjúkrahúsi.

Það er viðkomandi stofnun sem ákveður hvort hún greiði fyrir túlkþjónustu.

Heilsugæsla og heimilislæknar

Heilsugæslustöðvar eru um allt land og í öllum hverfum höfuðborgarsvæðisins. Þar er veitt öll almenn heilbrigðisþjónusta og þangað leitar fólk **jafnan fyrst** vegna veikinda eða annarra heilsufarsvandamála.

Fólk á rétt á að leita til hvaða heilsugæslustöðvar sem er en æskilegt er að snúa sér til heilsugæslustöðvar sem er næst heimili viðkomandi.

Auk almennrar læknisþjónustu sinna heilsugæslustöðvar mæðravernd, ung- og smábarnavernd, skólaheilsugæslu og hjúkrun í heimahúsum.

Börn, undir 18 ára aldri, eru undanþegin komugjaldi á heilsugæslur og gjaldi vegna vitjana lækna í heimahús. Ósjúkratryggð börn greiða fullt gjald.

Upplýsingar um heilbrigðismál og staðsetningu heilsugæslustöðva á höfuðborgarsvæðinu má finna á Heilsugæslu höfuðborgarsvæðisins á dönsku, ensku og pólsku (www.heilsugaeslan.is).

Upplýsingar um staðsetningu heilsugæslustöðva um land allt eru á vef velferðaráðuneytisins (www.velferdarraduneyti.is/hbr/stofnanir/heilsugaeslan/nr/31457).

Wszyscy mają prawo korzystania z publicznej opieki zdrowotnej w Islandii w nagłych wypadkach

- Telefon alarmowy, poważny wypadek i choroba– **112**
- Z każdej miejscowości w kraju można dzwonić pod numer 112 w celu uzyskania pomocy.
- Telefon alarmowy w całej Islandii 112.
- Z numerem 112 można się połączyć z telefonu stacjonarnego, komórkowego i NMT z miejsc z zasięgiem do sieci.

Usługi tłumacza w służbie zdrowia

Pacjent, który nie rozmawia po islandzku ma prawo do usług tłumacza w celu uzyskania informacji na temat swojego stanu zdrowia, leczenia lub innych zaleceń lekarskich.

W przypadku potrzeby korzystania z usług tłumacza należy zgłosić to przy rejestracji wizyty do lekarza w przychodni lub w szpitalu.

Dany ośrodek służby zdrowia decyduje czy pokryje koszty za usługi tłumacza.

Przychodnia zdrowia i lekarz domowy

Przychodnie zdrowia znajdują się na terenie całego kraju oraz we wszystkich dzielnicach stolicy. Tam udzielane są podstawowe usługi lekarskie i tam powinni pacjenci kierować swoje pierwsze kroki z problemami zdrowotnymi.

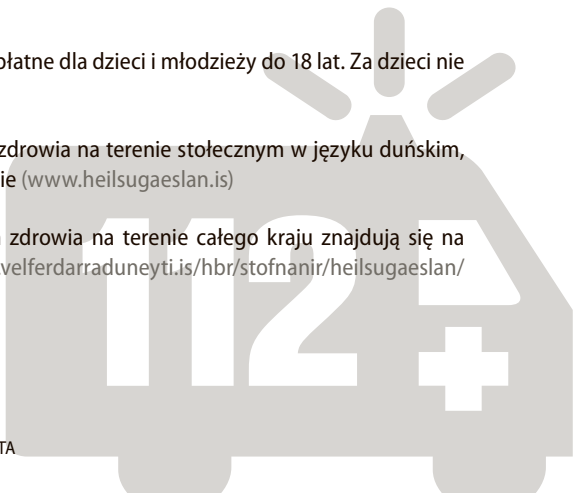
Pacjenci mogą korzystać z dowolnego ośrodka zdrowia jednak zaleca się korzystanie z przychodni w swoim rejonie zamieszkania.

Poza ogólnymi usługami internistycznymi oraz sprawowaniem pielęgniarskiej opieki środowiskowej, w przychodni znajduje się poradnia dla kobiet w ciąży, poradnia dla noworodków i dzieci oraz pielęgniarka szkolna

Wizyty lekarskie w przychodni i domu są bezpłatne dla dzieci i młodzieży do 18 lat. Za dzieci nie ubezpieczone należy opłacić pełną stawkę.

Informacje o opiece zdrowotnej i ośrodkach zdrowia na terenie stołecznym w języku duńskim, angielskim i polskim, można uzyskać na stronie (www.heilsugaeslan.is)

Informacje o opiece zdrowotnej i ośrodkach zdrowia na terenie całego kraju znajdują się na stronie Ministerstwa Spraw Socjalnych (www.velferdarraduneyti.is/hbr/stofnanir/heilsugaeslan/nr/31457)

LÆKNISÞJÓNUSTA UTAN OPNUNARTÍMA HEILSUGÆSLUSTÖÐVA

Utan opnunartíma heilsugæslustöðva eru ávallt heilsugæslulæknar á vakt við allar heilsugæslustöðvar á landsbyggðinni. Ef þörf er á lækniþjónustu utan opnunartíma heilsugæslustöðva á höfuðborgarsvæðinu, það er um kvöld, nætur eða helgar, sinnir Læknavaktin þessari þjónustu að Smáratorgi 1, 201 Kópavogi, eða í síma **1770**.

Lækniþjónusta utan opnunartíma er dýrari.

Tannlæknaþjónusta

Tannlæknaþjónusta á Íslandi er veitt á einkareknum tannlæknastofum. Það er á ábyrgð foreldra að fara með börnin sín í reglulegt eftirlit til tannlæknis.

/ 32 /

Sjúkratryggingar Íslands endurgreiða hluta kostnaðar fyrir börn, ellilífeyrisþega og örorkulífeyrisþega. Þriggja ára, sex ára og tólf ára börn eiga rétt á eftirliti og forvörnum hjá tannlækni einu sinni á ári, sér að kostnaðarlausu.

Tannlæknafélag Íslands er með heimasíðu þar sem finna má tannlækna eftir landsvæðum (www.tannsi.is/tannlaeknar).

Neyðarþjónusta tannlækna á höfuðborgarsvæðinu er opin um helgar og á stofutíma á virkum dögum. Hægt er að hafa samband í síma **575 0505**. Upplýsingar um tannlækni á vakt eru á heimasíðu Tannlæknafélags Íslands (www.tannsi.is/neydarvakt-tfi). Ef neyðartilfelli kemur upp um kvöld eða að nóttu til er sjúklingum bent á að snúa sér til bráðamóttöku sjúkrahúsanna.

Lyf

Í apótekum eru seld lyf ásamt smávöru sem yfirleitt tengjast heilsu á einhvern hátt. Þar er bæði hægt að kaupa verkjalyf sem ekki eru lyfseðilsskyld og þangað er hægt að fara með lyfseðil frá lækni til þess að fá lyfseðilsskyld lyf afhent.

Listi yfir lyfjaverslanir og apótek er að finna á vefsíðu Fjölmeningarseturs (www.mcc.is/heilsa/apotek).

Landlæknisembættið hefur eftirlit með allri heilbrigðisþjónustu á Íslandi. Hjá embættinu er hægt að fá upplýsingar um heilbrigðisþjónustu og þangað er hægt að leita vilji fólk kvarta yfir þjónustu heilbrigðiskerfisins (www.landlaeknir.is).

USŁUGI LEKARSKIE POZA GODZINAMI PRZYJĘĆ

Poza godzinami przyjęć ośrodka zdrowia można nawiązać kontakt z lekarzem dyżurnym w swojej przychodni.

W stolicy, jeśli potrzebujesz opieki lekarskiej poza godzinami otwarcia ośrodka zdrowia, w nocy, w soboty lub niedziele, możesz udać się do przychodni dyżurującej na Smáratorg 1 lub zadzwonić pod numer **1770**.

Usługi lekarskie poza godzinami przyjęć są znacznie droższe.

Usługi stomatologiczne

W Islandii usługi stomatologiczne wykonywane są w prywatnych gabinetach dentystycznych. Rodzice odpowiedzialni są za regularną kontrolę dentystyczną swoich dzieci.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych pokrywa część kosztów za usługi stomatologiczne dzieci, emerytów i rencistów. Dzieci w wieku 3, 6 i 12 lat mają prawo, raz w roku, do bezpłatnej wizyty profilaktyczno-kontrolnej.

Na witrynie Islandzkiego Związku Stomatologów można znaleźć informacje o usługach stomatologów na terenie całego kraju (www.tannsi.is/tannlaeknar).

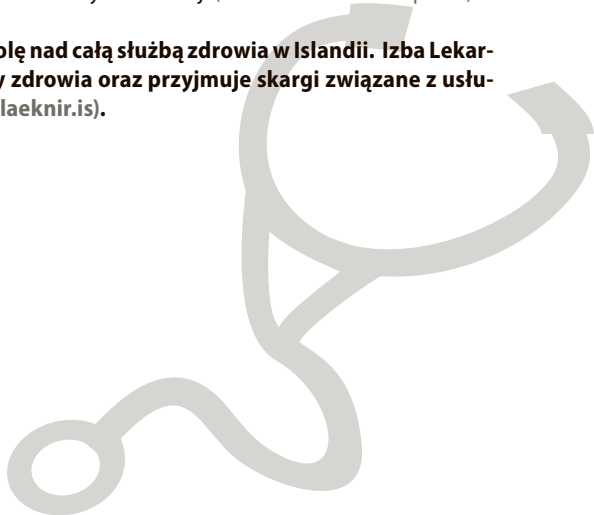
Dyżur dentystyczny na terenie stołecznym czynny jest w soboty i niedziele, a także w dni powszednie. Dyżur dentystyczny tel. **575 05-05**. informacje o dyżurujących stomatologach dostępne są na stronie www.tannsi.is/neydarvakt-tfi/. W nagłych wypadkach, wieczorem czy w nocy, należy kierować się do izby przyjęć dyżurującego szpitala.

Leki

W aptekach sprzedawane są leki, kosmetyki i inne artykuły związane ze zdrowiem. W aptekach można nabyć leki przeciwbólowe bez recepty oraz leki przepisane przez lekarza.

Spis aptek dostępny jest na witrynie Centrum Kultury i Informacji (www.mcc.is/heilsa/apotek).

Krajowa Izba Lekarska sprawuje kontrolę nad całą służbą zdrowia w Islandii. Izba Lekarska udziela informacji odnośnie służby zdrowia oraz przyjmuje skargi związane z usługami zdrowotnymi w kraju (www.landlaeknir.is).

HÚSNÆÐI

Að leigja húsnæði

Íbúðir til leigu eru oftast auglýstar í dagblöðum. Fólki í húsnæðisleit, sem býr utan höfuðborgarsvæðisins, er ráðlagt að leita upplýsinga á skrifstofu síns sveitarfélags.

Húsaleigusamningur

Mikilvægt er að gera skriflegan [húsaleigusamning](#)⁷ við leigusala þegar íbúð er tekin á leigu. Það þarf að kynna sér vel skilmála samningsins, svo sem reglur um tryggingu, uppsagnarfrest og fleira.

/ 34 /

Eyðublöð fyrir húsaleigusamning á íslensku, ensku, spænsku og pólsku er hægt að nálgast á vefsíðu velferðarráðuneytisins (www.velferdarraduneyti.is/malaflokkar/husnaedismal/eydublod) og Fjölmenningsseturs (www.mcc.is). Húsaleigusamninga er einnig hægt að nálgast á skrifstofum sveitarfélaga og hjá Íbúðalánasjóði (www.ils.is).

Húsaleigubætur sveitarfélaga

Ef þú átt lögheimili á Íslandi getur þú sótt um [húsaleigubætur](#)⁸ hjá félagsþjónustu sveitarfélaga. Hvort húsaleigubætur fáiast greiddar og fjárhæð þeirra fer eftir leigufjárhæð, tekjum og fjölskyldustærð viðkomandi.

Áður en hægt er að sækja um húsaleigubætur verður að vera búið að [þinglýsa](#)⁹ leigusamningi hjá sýslumanni sem gildir í að minnsta kosti sex mánuði.

Upplýsingar um húsaleigubætur má fá hjá félagsþjónustu sveitarfélaganna og hjá velferðarráðuneytinu. Ef búið er á gistiheimili, í atvinnuhúsnæði eða herbergi fást húsaleigubætur ekki greiddar.

Upplýsingar og reiknivél fyrir húsaleigubætur eru á vef velferðarráðuneytisins (www.velferdarraduneyti.is/malaflokkar/husnaedismal/husaleigubaetur/reikniforrit).

Rafmagn, heitt vatn, sími og Netið

Þegar flutt er inn í íbúð er mikilvægt að láta lesa af mælum vegna rafmagns og hita svo leigjandi/kaupandi greiði einungis fyrir sína notkun.

Skrifstofur sveitarfélaga geta gefið upplýsingar um fyrirtæki sem selja rafmagn og heitt vatn í sveitarfélaginu.

Nokkur símafyrirtæki eru starfrækt á Íslandi og bjóða þau upp á mismunandi verð og þjónustu fyrir síma og nettengingu. Best er að leita beint til símafyrirtækjanna til að fá upplýsingar um þá þjónustu og það verð sem þau bjóða.

⁷ Húsaleigusamningur er samningur sem leigjandi gerir við leigusala um leigufjárhæð og fleira

⁸ Húsaleigubætur eru styrkur sem fólk getur fengið frá sveitarfélagi eftir ákveðnum reglum til að greiða hluta af húsaleigu fyrir húsnæði sem það býr.

⁹ Þinglýsing samninga miðar að því að skrá þá opinberlega til þess að tryggja og vernda réttindi þeirra sem samningana varða.

MIESZKANIA

Wynajem mieszkań

Ogłoszenia z ofertami mieszkań do wynajęcia najczęściej zamieszczane są w gazetach. Osobom spoza stolicy poszukującym mieszkania do wynajęcia radzi się zgłosić się po informacje do swojego urzędu gminnego.

Umowa najmu lokalu mieszkalnego

Ważne jest zawarcie pisemnej umowy najmu lokalu mieszkalnego⁷. Należy zaznajomić się z warunkami umowy tj. wysokością kaucji, okresem wypowiedzenia itp.

Druki umowy najmu lokalu mieszkalnego w języku islandzkim, angielskim, hiszpańskim i polskim dostępne są na witrynie Ministerstwa Spraw Socjalnych (www.velferdarraduneyti.is/malaflokkar/husnaedismal/eydublod), Centrum Kultury i Informacji (www.mcc.is), oraz w biurze Funduszu Kredytów Mieszkaniowych i Urzędach Gminy (www.ils.is).

/ 35 /

Dodatek mieszkaniowy

Osoby zameldowane w Islandii mogą ubiegać się o dotację mieszkaniową⁸ w Urzędzie Spraw Socjalnych. Przyznanie dotacji oraz jej wysokość zależna jest od wysokości czynszu, dochodów i liczebności rodziny wnioskodawcy.

Przed złożeniem wniosku o dotację mieszkaniową należy potwierdzić notarialnie⁹ umowę najmu mieszkania, ważną co najmniej przez 6 miesięcy w urzędzie wojewody.

Informacji o dotacji mieszkaniowej można uzyskać w urzędzie gminy w swoim miejscu zamieszkania lub w Ministerstwie Spraw Socjalnych. Dotacja nie jest wypłacana osobom mieszkającym w pensjonatach, budynkach przemysłowych lub wynajmującym oddzielny pokój.

Informacje i kalkulator wyliczający wysokość dotacji mieszkaniowej znajdują się na stronie Ministerstwa Spraw Socjalnych. (www.velferdarraduneyti.is/malaflokkar/husnaedismal/husaleigubatur/reikniforrit).

Energia elektryczna, ogrzewanie, telefon i internet

Wprowadzając się do mieszkania najmu/kupujący powinien odczytać stan liczników energii elektrycznej i ogrzewania, aby uniknąć opłat za zużycie energii poprzedniego lokatora.

Urzędy Gminy udzielają informacji odnośnie zakładów dostarczających energię elektryczną i ciepłą wodę.

W Islandii działa kilka firm telekomunikacyjnych oferujących różnorodne ceny za korzystanie z telefonu i internetu. Najlepiej skontaktować się bezpośrednio z firmami w celu zapoznania się z proponowanymi ofertami i cenami.

⁷ Umowa najmu mieszkania jest umową najmu i najemcy o wysokości najmu i in.

⁸ Dodatek mieszkaniowy jest zasiłkiem, który można otrzymać od gminy po spełnieniu określonych wymogów, celem pokrycia części kosztów najmu mieszkania do własnych potrzeb.

⁹ Notarialne potwierdzenie jest oficjalną rejestracją umowy gwarantującą i zabezpieczającą prawa stron umowy.

ÞJÓNUSTA SVEITARFÉLAGA

Sveitarfélög bjóða upp á ýmiss konar þjónustu. Öll sveitarfélög eiga samkvæmt lögum að bjóða upp á grunnþjónustu á ákveðnum sviðum.

Sveitarfélög reka leikskóla og grunnskóla og bera ábyrgð á félagsþjónustu. Félagsþjónusta getur meðal annars falist í fjárhagsaðstoð og aðstoð vegna húsnæðismála. Sveitarfélög bera jafnframt ábyrgð á barnavernd.

Réttur til félagsþjónustu, sem á að tryggja fjárhagslegt og félagslegt öryggi íbúa, er byggður á því að viðkomandi eigi lögheimili í sveitarfélaginu sem sótt er um aðstoð hjá.

Vegna skilyrða í lögum um útlendinga, þar sem fram kemur að framfærsla útlendinga skuli vera trygg, þá getur fjárhagsaðstoð frá sveitarfélagi haft áhrif á rétt til skráningar lögheimilis og umsókn um ríkisborgararétt. Önnur aðstoð frá sveitarfélagi, svo sem vegna fjölskylduerfiðleika, vegna barna og ungmenna, skilnaðar eða heimilisofbeldis, hefur ekki áhrif.

Húsaleigubætur hafa hvorki áhrif á lögheimilisskráningu né umsókn um ríkisborgararétt.

Ef þörf er á þjónustu sveitarfélags er hægt að panta viðtal á skrifstofu sveitarfélagsins. Sum sveitarfélög bjóða upp á túlkun við slíkar aðstæður. Leikskólar og grunnskólar eiga að leitast við að veita foreldrum aðstoð túlks vegna samskipta þeirra við skóla barna sinna.

Þegar þú flytur til Íslands og skráir lögheimili þitt í ákveðnu sveitarfélagi þá sækir þú um þjónustu þar. Þú getur til dæmis sótt um húsaleigubætur, þjónustu dagforeldra og um leikskólaláss, skráð börn í grunnskóla, fengið upplýsingar um fyrirtæki sem selja hita og rafmagn, um sorpflokkun, tómstundir, íslenskukennslu og margt fleira.

USŁUGI WŁADZ GMINNYCH

Władze gminne oferują różnorodne usługi. Zgodnie z przepisami prawnymi urzędy gminy zobowiązane są do zapewnienia mieszkańcom podstawowych usług.

Gminy kierują działalnością przedszkoli, szkół podstawowych oraz odpowiedzialne są za pomoc socjalną. Pomoc socjalna może m.in. wyrażać się jako pomoc finansowa lub mieszkaniowa. Gminy jednocześnie odpowiedzialne są za ochronę dzieci.

Prawo do korzystania z pomocy społecznej w celu zapewnienia materialnego i socjalnego bezpieczeństwa mieszkańców, uwarunkowane jest posiadaniem meldunku w danej gminie.

Pomoc finansowa z ramienia gminy może mieć wpływ na prawo do zameldowania i przyznanie obywatelstwa, ze względu na warunek w ustawie o obcokrajowcach, dotyczący posiadania wystarczających środków na własne utrzymanie.

Dodatek mieszkaniowy nie ma wpływu na zameldowanie na pobyt stały ani na wniosek o przyznanie obywatelstwa.

W razie zaistnienia potrzeby korzystania z usług gminy należy zamówić wizytę w sekretariacie urzędu gminy. Niektóre z nich oferują tłumacza w takich sytuacjach. Przedszkola i szkoły podstawowe starają się zabezpieczyć usługi tłumacza we wzajemnych kontaktach rodziców ze szkołą.

Po osiedleniu w Islandii i zameldowaniu na stałe w określonej gminie możesz korzystać ze świadczonych przez nią usług. Możesz np. starać się o dodatek mieszkaniowy, opiekę nad dzieckiem, miejsce w przedszkolu, zapisać dzieci do szkoły podstawowej, uzyskać informacje o dystrybutorach energii cieplnej i elektrycznej lub sortowaniu odpadów, o zajęciach świetlicowych, kursach j. islandzkiego i wiele innych.

/ 37 /

SKÓLAKERFIÐ

Samkvæmt lögum hafa allir jafnan rétti til náms án tillits til kyns, fjárhags, búsetu, trúar, fötunar og menningarlegs eða félagslegs uppruna.

Dagforeldrar

Dagforeldrar annast gæslu barna í heimahúsum. Starfstími er virka daga og er dvalartími barna mismunandi, en aldrei lengri en níu klukkustundir í senn.

Flest börn í gæslu hjá dagforeldrum eru á aldrinum eins til þriggja ára, þó geta yngri eða eldri börn verið í gæslu hjá dagforeldrum.

Dagforeldrar eru sjálfstætt starfandi og ákvarða yfirleitt sína gjaldskrá sjálfir en borga þarf fyrir dvöl hjá dagforeldri.

Sveitarfélög niðurgreiða hluta kostnaðar ef dagforeldrið er með leyfi frá sveitarfélaginu til að starfa sem dagforeldri.

Hægt er að fá upplýsingar um dagforeldra á skrifstofum sveitarfélaga.

Leikskóli

Leikskólar eru fyrir börn frá tólf mánaða aldri til sex ára aldurs en það er mismunandi eftir leikskólum og sveitarfélögum hve gömul börnin eru þegar þau fá pláss.

Foreldrum er frjálst að ákveða hvort börn fari í leikskóla eða ekki. Langflest börn á Íslandi ganga í leikskóla. Litið er á leikskólann sem fyrsta skólastigið og leikskólagöngu sem mikilvægan undirbúning að grunnskólagöngu.

Sveitarfélög niðurgreiða kostnað vegna leikskóla en foreldrar borga hluta kostnaðar sjálfir.

Sótt er um leikskólavist hjá viðkomandi sveitarfélagi.

Stundum er bið eftir pláss í leikskóla og er því fólk ráðlagt að sækja um pláss svo fljótt sem kostur er, jafnvel áður en barnið er nógu gamalt til að fá pláss.

Grunnskóli

Grunnskólanám er skylda. Grunnskóli er fyrir börn á aldrinum 6–16 ára og er miðað við fæðingarár barnsins. Nám í grunnskóla er ókeypis.

Mismunandi er eftir sveitarfélögum hvar hægt er að skrá börn í skóla. Hægt er að fá upplýsingar um það hjá þjónustumiðstöðvum í Reykjavík eða á skrifstofu viðkomandi sveitarfélags (www.reykjavik.is, www.samband.is, www.mcc.is/sveitarfelagid).

Í mörgum sveitarfélögum geta börn farið á frístundaheimili eða í heilsdagsskóla eftir að hefðbundnum skóladegi lýkur. Greiða þarf fyrir slíka þjónustu.

SYSTEM SZKOLNICTWA

Zgodnie z ustawodawstwem wszyscy mają równe prawo do nauki bez względu na płeć, finanse, zamieszkanie, wyznanie, niepełnosprawność oraz kulturowe lub społeczne pochodzenie.

Opiekunowie dzienni

Opiekunowie dzienni zajmują się dziećmi w mieszkaniach prywatnych. Pracują w dni robocze, a czas pobytu dzieci u opiekunów jest różnorodny, ale nigdy dłuższy niż 9 godz. dziennie.

Większość dzieci przebywających pod dozorem opiekunów jest w wieku od roku do trzech lat, ale zdarzają się także dzieci młodsze i starsze.

Opiekunowie dzienni pracują na własny rachunek i sami określają cenę za swoje usługi.

Gminy partycypują częściowo w kosztach opieki, jeżeli opiekun posiada pozwolenie z gminy na sprawowanie funkcji opiekuna.

Informacje o opiekunach do dzieci uzyskać można w urzędach gmin.

Przedszkole

Przedszkola przeznaczone są dla dzieci w wieku od 12 miesiąca do 6 lat, ale w różnych przedszkolach i gminach obowiązują różne kryteria wieku przyjmowania dzieci do przedszkola.

Decyzja o tym czy dziecko pójdzie do przedszkola należy do rodziców. Większość dzieci w Islandii uczęszcza do przedszkoli. Przedszkole traktowane jest jako pierwszy etap kształcenia i jako ważne przygotowanie do rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej.

Gminy pokrywają część kosztów pobytu w przedszkolu, pozostałość opłacają rodzice.

Wniosek o miejsce w przedszkolu należy złożyć w odpowiednim urzędzie gminy

Czasami czas oczekiwania na miejsce w przedszkolu może być długi, więc zaleca się złożenie wniosku dosyć wcześnie, nawet jeżeli dziecko nie osiągnęło wieku wymaganego do przyjęcia do przedszkola.

Szkoła podstawowa

Edukacja na poziomie szkoły podstawowej jest obowiązkowa. Szkoła podstawowa przeznaczona jest dla dzieci w wieku 6-16 lat (decyduje rok urodzenia). Nauka w szkole podstawowej jest bezpłatna.

Tryb zapisów do szkoły jest różnorodny w zależności od gmin. Informacje o sposobach zapisów można uzyskać w centrach usługowych Reykjavíku lub urzędach gmin. (www.reykjavik.is, www.samband.is, www.mcc.is/sveitarfelagid).

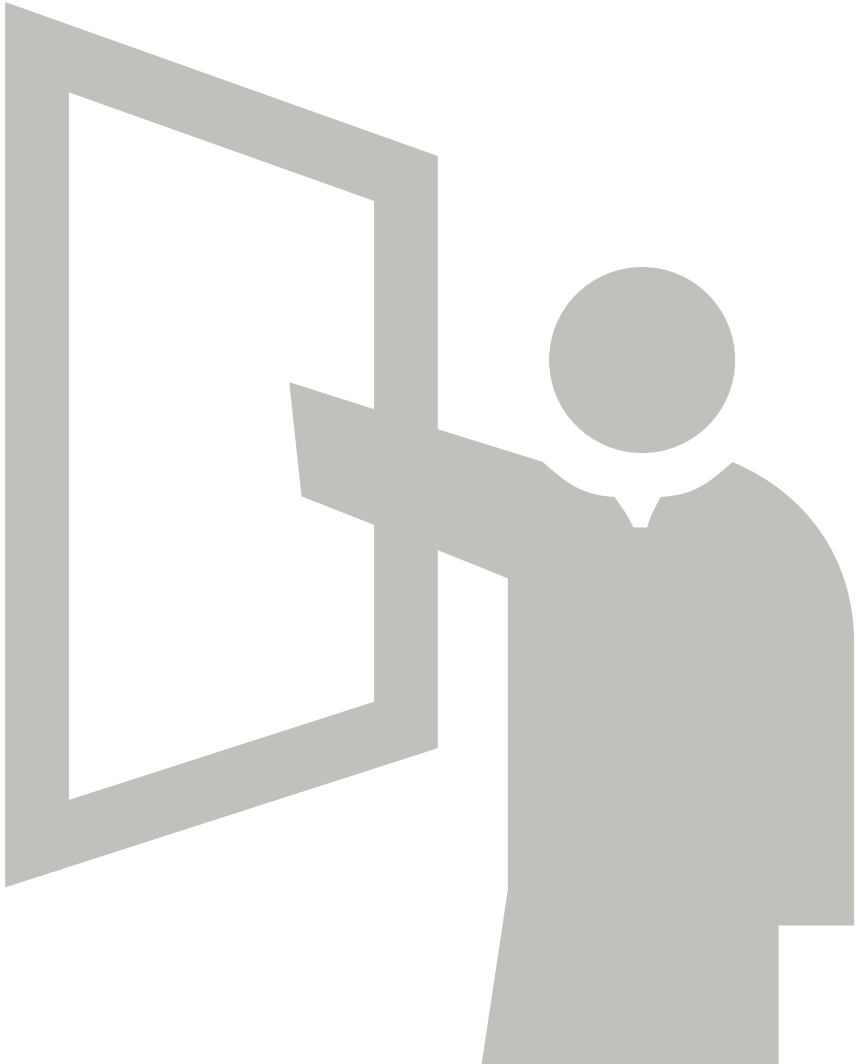
Wiele gmin oferuje dzieciom zajęcia w świetlicach lub tzw. szkołę całodzienną po zakończeniu lekcji. Te usługi są płatne.

Móðurmálskennsla

Margar rannsóknir hafa sýnt fram á mikilvægi þess að foreldrar tali móðurmál sitt við börnin sín. Sums staðar er boðið upp á móðurmálskennslu fyrir börn, ýmist af sveitarfélaginu eða í samstarfi foreldra.

Öll bókasöfn á Íslandi eru í samstarfi sín á milli við að bjóða upp á bækur fyrir börn á ýmsum tungumálum.

/ 40 /

Nauka języka ojczystego

Wiele badań potwierdza fakt, iż rozmowa rodziców z dziećmi w języku ojczystym odgrywa ważne znaczenie dla ich rozwoju. W niektórych miejscach odbywają się lekcje języka ojczystego organizowane przez gminę lub we współpracy z rodzicami.

Wszystkie biblioteki islandzkie współpracują ze sobą oferując książki dla dzieci wydane w różnych językach.

FRAMHALDSNÁM

Framhaldsskóli

Allir sem hafa lokið grunnskóla á Íslandi, eða sambærilegu námi erlendis, geta stundað nám í framhaldsskóla.

Nám í framhaldsskóla er ekki skylda.

Borga þarf innritunargjöld í framhaldsskóla á Íslandi en þau eru mismunandi eftir skólum.

Nánari upplýsingar um framhaldsskóla er hægt að finna á vef menntamálaráðuneytisins (www.menntamalaraduneyti.is/stofnanir) og í upplýsingabæklingnum „Nám að loknum grunnskóla“ sem nálgast má á vef Fjölmenningsseturs (www.mcc.is).

Háskóli

Nemendur sem hefja nám í háskóla þurfa að hafa lokið stúdentsprófi eða sambærilegu námi.

Sjö skólar bjóða upp á menntun til háskólagráðu. Greiða þarf innritunargjald í Háskóla Íslands, Háskólann á Akureyri, Landbúnaðarháskóla Íslands og Háskólann á Hólum. Borga þarf skólagjöld í aðra skóla.

Nánari upplýsingar um háskóla eru á vef menntamálaráðuneytisins (www.menntamalaraduneyti.is/stofnanir).

Bókasöfn

Bókasöfn eru öllum opin. Á bókasöfnum er hægt að nálgast bækur á íslensku og öðrum tungumálum, alfræðiorðabækur, orðabækur og önnur uppflettirit. Flest bókasöfn bjóða upp á netaðgang.

ÍSLENSKUKENNSLA FULLORÐINNA

Margar stofnanir og fyrirtæki bjóða upp á íslenskukennslu fyrir útlendinga. Kostnaður við að skrá sig á námskeið getur verið mismunandi og stundum eru þau ókeypis. Sum stéttarfélag veita styrki til íslenskunáms. Hægt er að afla sér upplýsinga hjá viðkomandi stéttarfélagi.

Upplýsingar um íslenskunámskeið og námskeiðshaldara er hægt að nálgast á vef Fjölmenningsseturs (www.mcc.is).

KSZTAŁCENIE PONADPODSTAWOWE

Szkoła średnia

Wszyscy, którzy ukończyli szkołę podstawową w Islandii lub jej odpowiednik za granicą, mogą kontynuować naukę w szkole średniej.

Nauka w szkole ponadpodstawowej nie jest obowiązkowa.

W szkołach średnich opłaca się wpisowe, którego wysokość jest różnorodna w zależności od typu szkoły.

Dokładniejsze informacje o szkołach ponadpodstawowych znajdują się na stronie Ministerstwa Szkolnictwa (www.menntamalaraduneyti.is/stofnanir) oraz w broszurce informacyjnej „*Nám að loknum grunnskóla*” dostępnej na stronie Centrum Kultury i Informacji: www.mcc.is.

/ 43 /

Szkoła Wyższa

Uczniowie rozpoczynający studia muszą mieć ukończoną maturę lub jej odpowiednik.

Siedem szkół oferuje kształcenia na poziomie wyższym. Wpisowe opłaca się w Háskóli Íslands, Háskóli w Akureyri, Landbúnaðarháskóli Íslands oraz w Háskóli á Hólum. W innych szkołach wyższych opłaca się czesne.

Dokładniejsze informacje o szkołach wyższych są na stronie internetowej Ministerstwa Szkolnictwa: www.menntamalaraduneyti.is/stofnanir.

Biblioteki

Biblioteki są przeznaczone do użytku publicznego. W bibliotekach można korzystać z książek w języku islandzkim (także w innych językach), encyklopedii, słowników i innych dokumentów tekstowych. Większość bibliotek oferuje dostęp do internetu.

NAUKA J. ISLANDZKIEGO DLA DOROSŁYCH

Wiele instytucji i zakładów oferuje kursy języka islandzkiego dla cudzoziemców. Koszt uczestnictwa w kursach może być różny, a nawet czasami bezpłatny.

Niektóre związki zawodowe udzielają dotacji na naukę języka islandzkiego. Informacje można uzyskać w swoim związku zawodowym.

Informacje o kursach i miejscach ich prowadzenia można uzyskać w Centrum Kultury i Informacji (www.mcc.is).

ISBN: 978-9979-799-30-6

Publisher: The Immigration Council

Chief Editors: Multicultural Centre,
Ari Klængur Jónsson and Elsa Arnardóttir
Ministry of Welfare, Linda Ros Alfreðsdóttir

Design: Gunnar R Kristinsson / Ímyndunarafl Ltd.

Printing: Ísafold printing

Útgefandi: Innflytjendaráð

Umsjón: Fjölmenningssetur,
Ari Klængur Jónsson og Elsa Arnardóttir,
velferðarráðuneyti, Linda Rós Alfreðsdóttir

Hönnun og umbrot: GRK / Ímyndunarafl ehf.

Prentun: Ísafoldarprentsmiðja